

*LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY
TRZCIŃSKO-ZDRÓJ NA LATA 2014 - 2020
ZAŁĄCZNIK DO UCHWAŁY NR.....
RADY MIEJSKIEJ TRZCIŃSKO-ZDRÓJ
Z DNIA.....*

Lokalny Program Rewitalizacji

**Gminy Trzcianko-Zdrój
na lata 2014-2020**

Spis treści

1. Wstęp	4
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	5
2.1. Analiza sfery społecznej	7
2.1.1. Demografia	7
2.1.2. Rynek pracy	12
2.1.3. Pomoc społeczna	15
2.1.4. Szkolnictwo i edukacja	16
2.1.5. Bezpieczeństwo	18
2.1.5. Kapitał społeczny	19
2.2. Analiza sfery gospodarczej	20
2.3. Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej	24
2.3.1. Struktura użytkowania gruntów	24
2.3.2. Obiekty sportowe	25
2.3.3. Obiekty kulturalne	26
2.3.4. Obiekty historyczne i zabytkowe	28
2.3.5. Dostęp do podstawowych usług	29
2.3.6. Dostępność infrastruktury komunikacyjnej	30
2.4. Analiza sfery technicznej	32
2.4.1. Zasoby mieszkaniowe	33
2.4.2. Energia elektryczna	34
2.4.3. Internet i telekomunikacja	34
2.4.4. Sieć gazowa	36
2.4.4. System ciepłowniczy	36
2.4.5. Sieć wodociągowa	36
2.4.6. Sieć kanalizacyjna	37

2.5.	Analiza sfery środowiskowej	38
2.5.1.	Formy ochrony przyrody	38
2.5.2.	Zasoby kopalin	39
2.5.3.	Wody powierzchniowe i podziemne	39
2.5.4.	Zanieczyszczenie powietrza	41
2.5.5.	Klimat akustyczny	42
2.5.6.	Gospodarka odpadami	43
2.5.7.	Energia odnawialna	43
2.6.	Podsumowanie diagnozy	43
3.	Wyznaczenie obszarów zdegradowanych	45
4.	Wizja i cele rewitalizacji	50
5.	Lista planowanych projektów	53
6.	Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć	61
7.	Komplementarność między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi ...	62
7.1.	Komplementarność przestrzenna	62
7.2.	Komplementarność problemowa	62
7.3.	Komplementarność proceduralno – instytucjonalna	64
7.3.1.	System wdrażania programu rewitalizacji	64
7.3.2.	System monitoringu i oceny	66
7.4.	Komplementarność międzyokresowa	67
7.5.	Komplementarność źródeł finansowania	67
8.	Partycypacja społeczna	69
9.	Ocena oddziaływania na środowisko	76
10.	Spis wykresów i tabel	77

1. Wstęp

W literaturze naukowej rozważano różnego rodzaju działania w zakresie prowadzenia procesu rewitalizacji, lecz dopiero prawna standaryzacja wymogów jasno określiła w jaki sposób należy rozumieć pojęcie rewitalizacji oraz ujednoliciła warunki i procedury wdrażania programów operacyjnych. Ww. warunki i procedury mają zapewnić, że procesy rewitalizacji będą bardziej skuteczne, zintegrowane, kompleksowe i skoordynowane, jednocześnie wskazując instrumenty realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz zapewniając ich spójność oraz kompleksowość.

W myśl Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r., program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 446) wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Ze względu na różnorodność aspektów i interesów wszystkich uczestników procesu rewitalizacji, konieczne jest stworzenie instrumentu, który pozwoli na prowadzenie procesu rewitalizacji w sposób skoordynowany, zintegrowany, zgodny z celami interesariuszy tego procesu. Takim instrumentem będzie Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Trzcińsko - Zdrój. Zanim jednak nastąpi wybór konkretnych działań rewitalizacyjnych konieczne jest przeprowadzenie szczegółowej diagnozy obecnego stanu gminy, która pozwoli na określenie rodzaju i skali zachodzących zjawisk kryzysowych. Dokonano szczegółowej analizy wszystkich aspektów rozwoju społeczno – gospodarczego gminy Trzcińsko – Zdrój w sferach społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu możliwe było wskazanie obszarów problemowych, które najbardziej wymagają wsparcia ze strony gminy.

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

Gmina Trzcińsko-Zdrój leży w południowo-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, w południowo-wschodniej części powiatu gryfińskiego. Od strony zachodniej gmina graniczy z gminą Chojna, od południowej - z gminami Mieszkowice i Dębno (Powiat Myśliborski), od wschodniej - z gminą Myślibórz (Powiat Myśliborski), od północnej - z gminą Banie.

Rysunek 1: Położenie powiatu gryfińskiego w województwie zachodniopomorskim

Źródło: <http://www.wikipedia.pl>

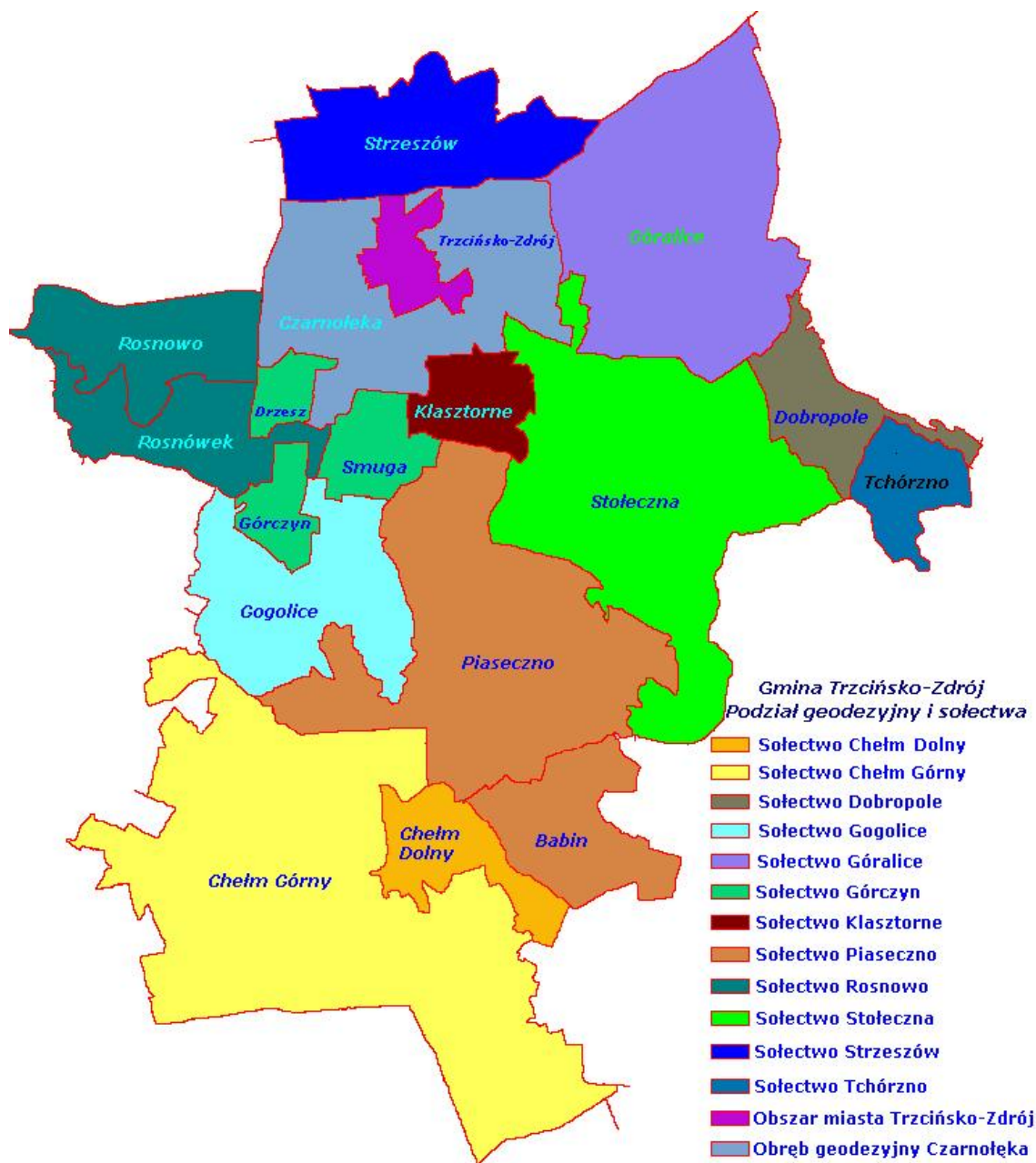

Rysunek 2: Położenie gminy Trzcińsko-Zdrój w powiecie gryfińskim

Źródło: <http://www.wikipedia.pl>

Gmina Trzcińsko-Zdrój jest gminą miejsko-wiejską, zamieszkałą przez 5 519 mieszkańców (stan na koniec grudnia 2015 r., GUS) na powierzchni 170,5 km². Gęstość zaludnienia wynosi 32 osoby na 1 km². Gminę Trzcińsko-Zdrój tworzy 21 miejscowości w tym 12 sołectw. Siedzibą gminy jest miasto Trzcińsko-Zdrój położone w północno – zachodniej części gminy, które liczy 2 403 mieszkańców (stan na koniec grudnia 2015, GUS). Ludność na terenie gminy rozmieszczona jest stosunkowo równomiernie. Najwięcej mieszkańców skupia miasto Trzcińsko-Zdrój – 43,2% ludności gminy, a w dalszej kolejności wsie Stołeczna, Góralice, Piaseczno i Gogolice.

W granicach administracyjnych gminy położone są następujące miejscowości: Antoniewice, Babin, Chełm Dolny, Chełm Górny, Cieplikowo, Czyste, Dobropole, Drzesz, Gogolice, Góralice, Górczyn, Klasztorne, Piaseczno, Rosnowo, Rosnówko, Smuga, Stołeczna, Strzeszów, Tchórzno i Wesoła.

Rysunek 3: Podział gminy Trzcianko-Zdrój na sołectwa.

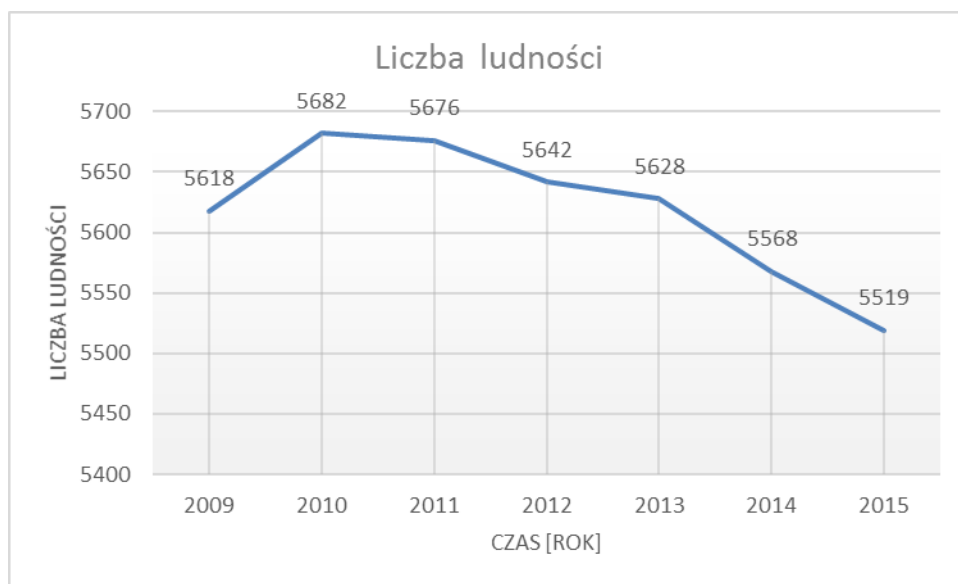
Źródło: <https://www.trzciansko-zdroj.pl>

2.1. Analiza sfery społecznej

2.1.1. Demografia

Gmina Trzcianko-Zdrój liczy 5 519 osób, z czego 49,6% stanowią kobiety, a 50,4% mężczyźni. W latach 2002-2015 liczba mieszkańców zmalała o 3,7%.

Przedstawiony poniżej wykres obrazuje jak kształtowała się liczba ludności gminy Trzcińsko-Zdrój na przestrzeni lat 2009-2015. Od 2010 r. zauważalny jest regularny spadek ludności – do 2015 r. liczba mieszkańców zmalała o 163 osoby.

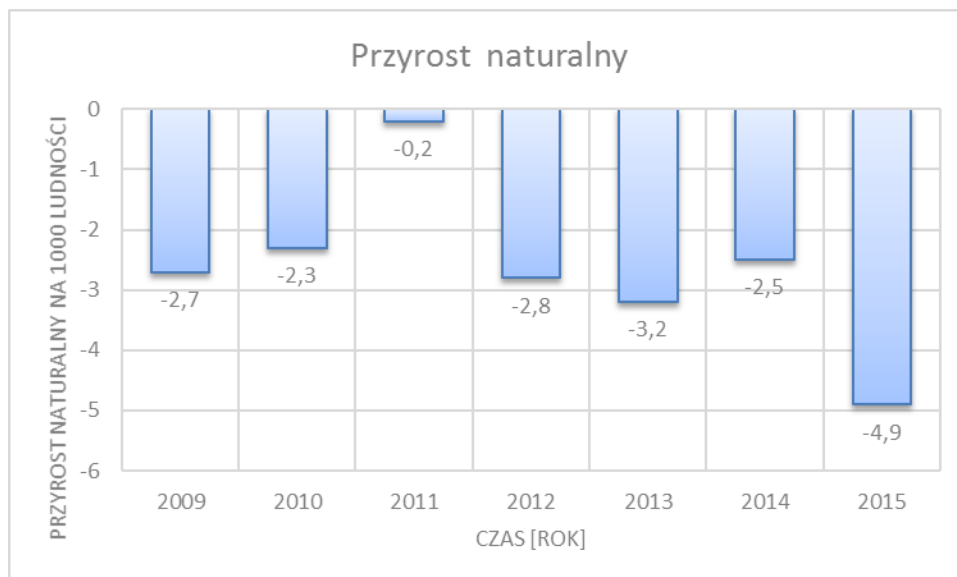
Wykres 1: Liczba ludności w gminie Trzcińsko-Zdrój w latach 2009-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na spadek liczby mieszkańców największy wpływ mają ujemne wartości przyrostu naturalnego i salda migracji.

Gmina Trzcińsko-Zdrój w całym analizowanym okresie (2009 – 2015) charakteryzowała się ujemnym przyrostem naturalnym (różnicą pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów). W 2015 r. zanotowano najniższą wartość przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców: -4,9. Jest to bardzo niska wartość w porównaniu do wartości tego samego wskaźnika w powiecie gryfińskim (-0,6) czy w województwie zachodniopomorskim (-1,3).

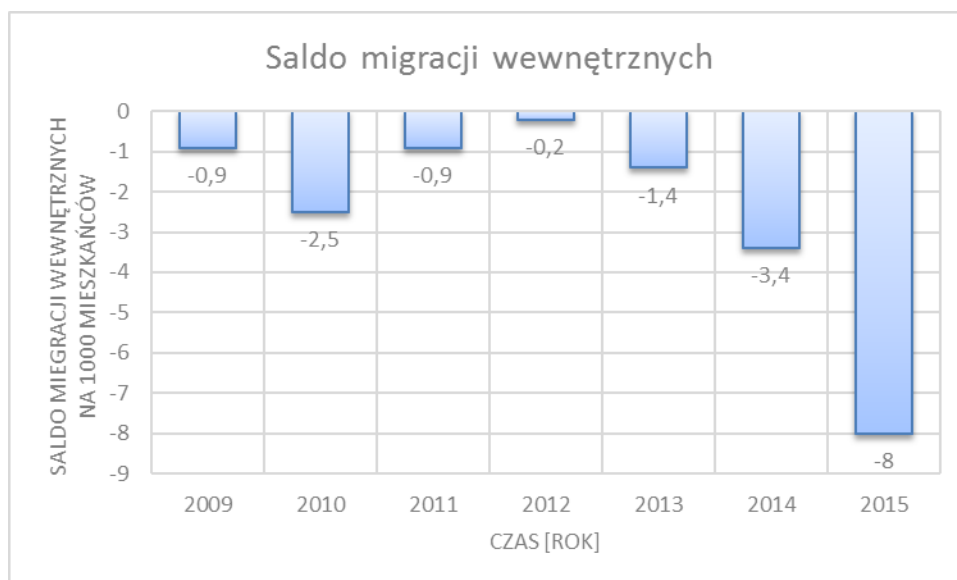

Wykres 2: Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w gminie Trzcianko-Zdrój w latach 2009-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na zmiany liczby mieszkańców ma także wpływ saldo migracji przedstawione na wykresie poniżej. Wskaźnik ten przez cały analizowany okres przyjmuje wartości ujemne, co pogłębia problem malejącej liczby mieszkańców gminy.

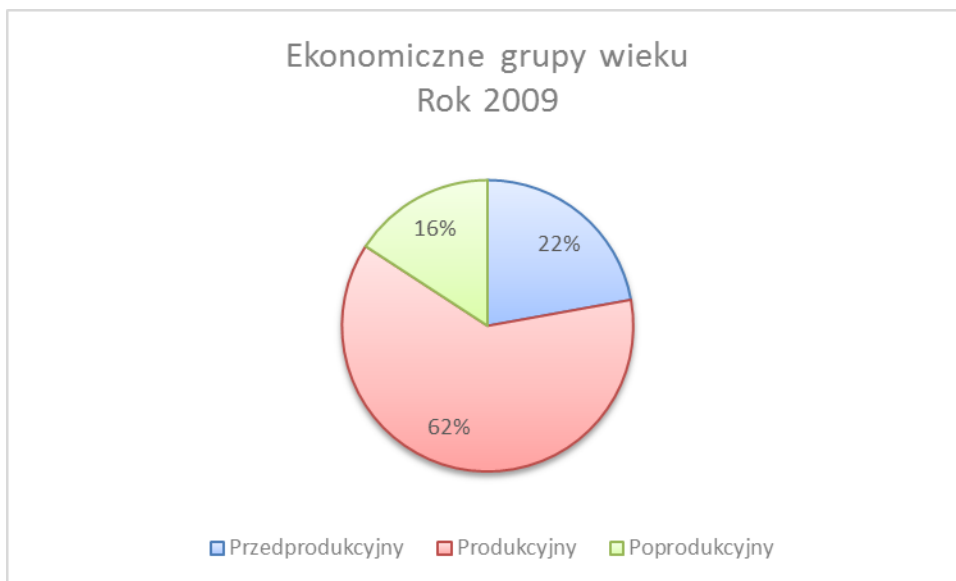
Wykres 3: Saldo migracji wewnętrznych gminy Trzcianko-Zdrój w latach 2009-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2015 roku zarejestrowano 39 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 83 wymeldowania. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców wartość salda migracji

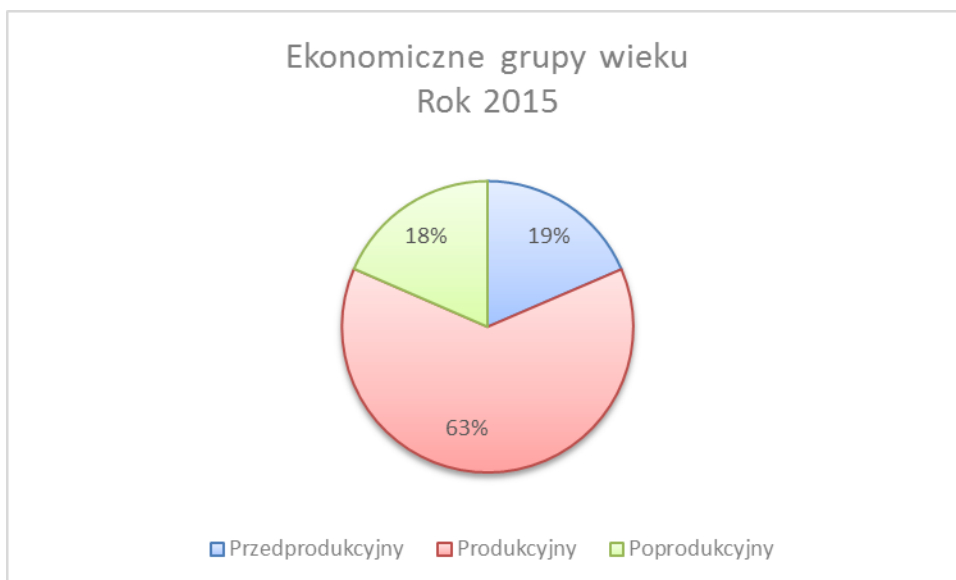
wewnętrznych wynosi -8. Podobnie jak w przypadku przyrostu naturalnego jest to bardzo niska wartość w porównaniu do powiatu (-3,4) i województwa (-0,4).

Skutkiem niskiego przyrostu naturalnego i migracji ludności jest nie tylko spadek liczby mieszkańców, ale również starzenie się społeczeństwa.

Wykres 4: Podział liczby mieszkańców według funkcjonalnych grup wieku w roku 2009

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 5: Podział liczby mieszkańców według funkcjonalnych grup wieku w roku 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni lat 2009 – 2015 doszło do zmniejszenia się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, z jednoczesnym wzrostem liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Spadek liczby młodych ludzi i wzrost liczby seniorów jest zjawiskiem negatywnym, gdyż pociąga za sobą problemy natury społecznej i ekonomicznej, takie jak np.: spadek rentowności szkół i konieczność ich zamykania, zmniejszenie się w przyszłości liczby osób pracujących, zwiększenie nakładów finansowych na świadczenia zdrowotne i emerytury, itp.

Starzenie się społeczeństwa jest trendem zachodzącym w całej Polsce. Zarówno w powiecie gryfińskim jak i województwie zachodniopomorskim zauważalny jest spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym z jednoczesnym wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Udział ludności według poszczególnych ekonomicznych grup wieku w tych jednostkach w 2015 r. był następujący:

1) Powiat gryfiński:

a) Osoby w wieku przedprodukcyjnym: 18,3%

b) Osoby w wieku produkcyjnym: 64,3%

c) Osoby w wieku poprodukcyjnym: 17,4%

2) Województwo zachodniopomorskie:

a) Osoby w wieku przedprodukcyjnym: 17,3%

b) Osoby w wieku produkcyjnym: 63,1%

c) Osoby w wieku poprodukcyjnym: 19,5%

Biorąc pod uwagę zachodzące zmiany demograficzne (bez podjęcia jakichkolwiek działań w kierunku odwrócenia negatywnych trendów) można prognozować dalszy spadek liczby urodzeń oraz zwiększenie tempa emigracji mieszkańców i starzenia się społeczeństwa. Problemy wynikające z zachodzących zjawisk będą szczególnie mocno odczuwalne w sferze społecznej i gospodarczej (spadek liczby osób zdolnych do pracy, zwiększenie nakładów finansowych na pomoc społeczną, itp.) oraz spowodują zahamowanie rozwoju gminy Trzcińsko – Zdrój. Aby zapobiec nasilaniu się negatywnych zjawisk w strukturze demograficznej proponuje się podjąć działania mające na celu zwiększenie liczby urodzeń oraz stworzenie atrakcyjnych warunków życia i pracy, które zniechęcą mieszkańców do emigracji.

2.1.2. Rynek pracy

Jednym z czynników, które zmuszają ludność do migracji do innych jednostek terytorialnych jest brak perspektyw zawodowych i możliwości podniesienia kwalifikacji. Mimo poprawy sytuacji na regionalnym rynku pracy, wciąż odnotowuje się w gminie Trzcińsko-Zdrój wysoką stopę bezrobocia i niski poziom zatrudnienia.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Trzcińsko - Zdrój w roku 2015 wynosił 10,2% (8,7 wśród mężczyzn, 11,9% wśród kobiet). Wskaźnik ten dla powiatu i województwa przyjmuje zdecydowanie niższe wartości – 6,9% dla powiatu oraz 7,4% dla województwa.

Tabela 1: Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Trzcińsko - Zdrój, powiecie gryfińskim i województwie zachodniopomorskim w latach 2013 - 2015

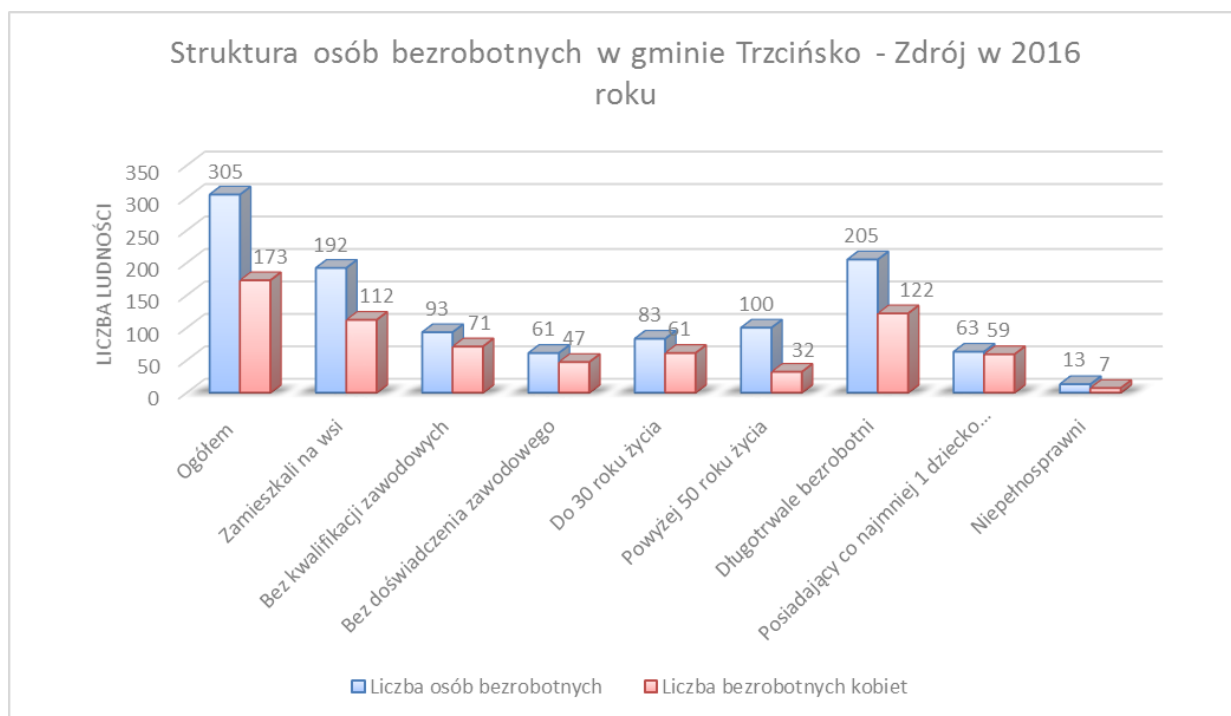
Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	2013	2014	2015
Gmina Trzcińsko - Zdrój	12,9%	11,0%	10,2%
Powiat gryfiński	10,1%	8,3%	6,9%
Województwo zachodniopomorskie	10,0%	8,6%	7,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Gryfinie na koniec grudnia 2016 roku było zarejestrowanych 305 bezrobotnych, z których 56,72% stanowiły kobiety. Największe bezrobocie panuje na obszarach wiejskich – 62,95% bezrobotnych mieszka na wsi, natomiast pozostałe 37,05% osiedliło się w mieście Trzcińsko - Zdrój.

Wśród bezrobotnych największą grupę stanowią osoby długotrwale pozostające bez zatrudnienia: jest to ponad 67% bezrobotnych. Ponad połowa tych osób (59,51%) to kobiety. Dłuższa przerwa w podjęciu zatrudnienia wśród pań wynika najczęściej z powodu posiadania dziecka i nie podjęciu pracy po urlopie macierzyńskim na czas, aż dziecko zacznie uczęszczać do przedszkola/szkoły podstawowej. Tylko 59 kobiet (19,34% bezrobotnych) zdecydowało się podjąć poszukiwania pracy przy posiadaniu co najmniej jednego dziecka do 6 roku życia.

Drugą największą grupę w strukturze osób bezrobotnych stanowią osoby powyżej 50 roku życia (32,79% bezrobotnych).

Wykres 6: Struktura osób bezrobotnych w gminie Trzcińsko – Zdrój w roku 2016

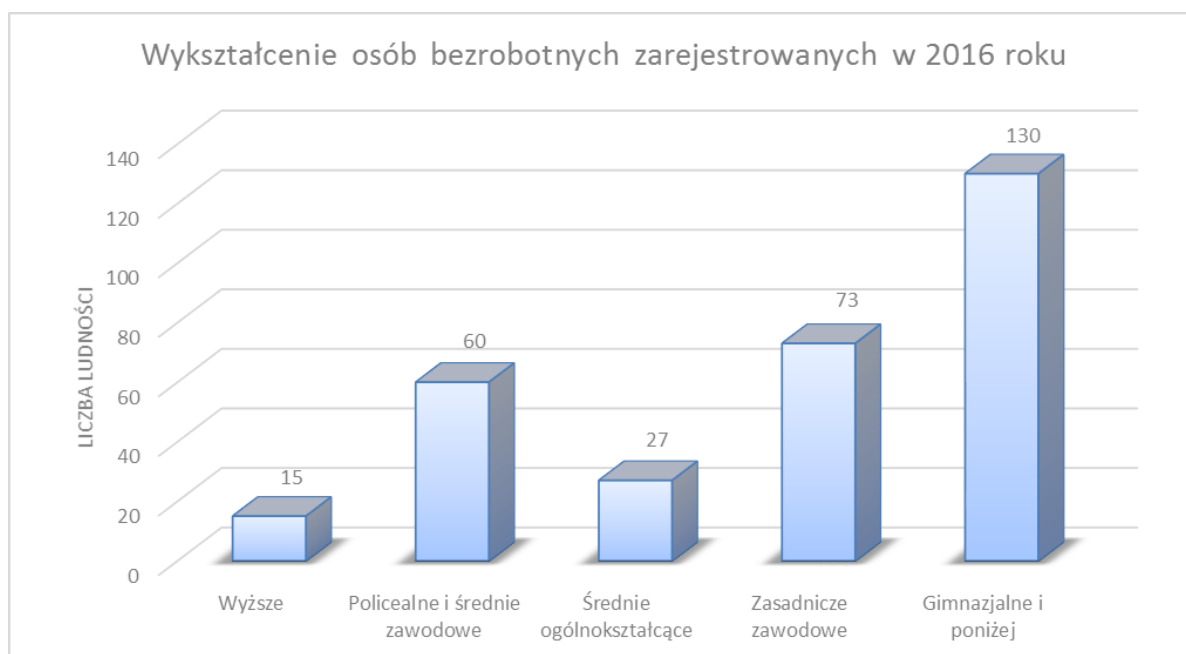
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Gryfinie

Osoby długotrwale bezrobotne, powyżej 50 roku życia i kobiety są określane mianem grup defaworyzowanych na rynku pracy.

Osoby nieposiadające zatrudnienia przez dłuższy okres czasu cechują się niską aktywnością na rynku pracy, spowodowaną szerokim zakresem problemów, jakie dotyczą te osoby. Trudno jest zatem wskazać na konkretne działania, które mogłyby się przyczynić do poprawy ich sytuacji na rynku pracy. Wśród barier uniemożliwiających powrót do pracy zaliczyć można m.in. problemy zdrowotne, niski poziom wykształcenia, brak doświadczenia i kwalifikacji, wiek i wygląd, trudności finansowe, stereotypowe postrzeganie tych ludzi jako osoby leniwe i roszczeniowe.

Kobiety, zwłaszcza matki samotnie wychowujące dzieci, również mają problem z powrotem na rynek pracy. Ich życie jest uzależnione od obowiązków domowych i opieki nad dziećmi, przez co nie są dyspozycyjne i mobilne. Częstym problemem jest również brak możliwości pozostawienia dziecka pod opieką innej osoby z powodów materialnych lub braku odpowiednich instytucji publicznych (żłobków, przedszkoli).

Wśród osób powyżej 50 roku życia można wyróżnić dwie grupy różniące się postawami na rynku pracy: osoby charakteryzujące się bierną, pasywną postawą (zmęczeni i zniechęceni bezowocnym poszukiwaniem pracy oraz osoby starające się o zasiłek przedemerytalny) oraz osoby o aktywnej postawie (osoby, którym pozostał 5-10 letni okres czasu do osiągnięcia wieku emerytalnego lub prawa do zasiłku przedemerytalnego).

Wykres 7: Wykształcenie osób bezrobotnych zamieszkujących gminę Trzcińsko – Zdrój w 2016 roku

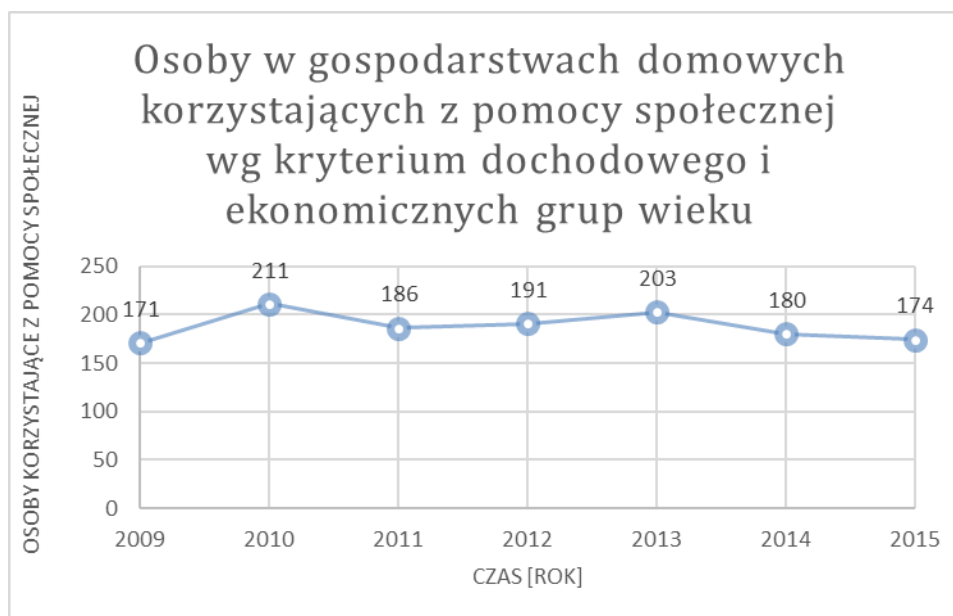
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Gryfinie

Ważnym czynnikiem decydującym o możliwości znalezienia zatrudnienia jest posiadane wykształcenie. Wśród bezrobotnych w gminie Trzcińsko – Zdrój najwięcej osób miało wykształcenie gimnazjalne i niższe (42,62%) oraz zasadnicze zawodowe (23,93%).

Aby rozwiązać problem bezrobocia często wskazane jest podejście indywidualne, tj. rozpoznanie potrzeb i możliwości każdej osoby pozostającej bez zatrudnienia. Zadanie to realizowane jest przez Powiatowy Urząd Pracy, często jednak działania tej instytucji są nieskuteczne, zwłaszcza w przypadku osób długotrwale bezrobotnych. Rozwiązaniem problemu może być współpraca Urzędu Miejskiego z PUP w zakresie realizowanych szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe bezrobotnych i ich umiejętności miękkie (np. zdolność autoprezentacji).

2.1.3. Pomoc społeczna

Z bezrobociem związana jest również kwestia pomocy społecznej, gdyż to właśnie osoby bez zatrudnienia są często beneficjentami takiego wsparcia. Polityka społeczna prowadzona w gminie ma na celu pomóc tym mieszkańcom, którzy ze względu na trudną sytuację życiową nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb bytowych, a co za tym idzie - nie mogą uczestniczyć, lub mają ograniczony udział w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym.

Wykres 8: Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w gminie Trzcińsko-Zdrój w latach 2009-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z powyższego wykresu wynika, że liczba osób korzystających z pomocy społecznej utrzymuje się na stałym poziomie. Nieznaczne różnice wynikają ze zmiany liczby ludności na terenie gminy, która jest spowodowana zarówno przyrostem naturalnym jak i migracjami.

Udział osób korzystających ze wsparcia GOPS w 2015 r. wynosił 12,1% i był znacznie wyższy od wartości rejestrowanej w powiecie (8,4%) czy województwie (7,7%).

Obszary problemowe wymagające interwencji i zastosowania instrumentów polityki społecznej to: długotrwałe bezrobocie, kryzys rodzinny, uzależnienia, ograniczony dostęp osób niepełnosprawnych do życia zawodowego i społecznego, a także starzenie się społeczeństwa. Odpowiedzią na te problemy są programy celowe

ukierunkowane m.in. na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, aktywizację osób starszych, wczesną diagnozę i rehabilitację niepełnosprawnych. Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, do których należą: kontrakt socjalny, prace społeczno-użyteczne i programy wychodzenia z bezdomności.

Rozwiązaniu problemów służyć mają kontrakty socjalne, w tym indywidualne programy aktywnej integracji, programy aktywności lokalnej, szereg działań nastawionych na aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym m.in. tworzenie i działalność zakładów aktywności zawodowej, promocja wolontariatu i pozaszkolnych form integracji społecznej młodzieży, w szczególności świetlic środowiskowych z programem socjoterapeutycznym, poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne i zawodowe oraz nowe metody wsparcia indywidualnego i środowiskowego.

2.1.4. Szkolnictwo i edukacja

Edukacja wywiera duży wpływ na wiele elementów życia społeczno-gospodarczego: kapitał ludzki i społeczny, kulturę, rozwój innowacji, jakość systemu instytucjonalnego. Dobrze wyedukowane społeczeństwo charakteryzuje się wysoką aktywnością mieszkańców w życiu społecznym, dużą przedsiębiorczością, dbałością o otaczającą przestrzeń i środowisko naturalne. Z tego powodu zapewnienie jak najlepszej jakości edukacji i warunków do jej prowadzenia jest jednym z kluczowych działań, jakie powinien podjąć samorząd gminny.

Na system oświaty i wychowania przedszkolnego w gminie Trzcińsko – Zdrój składają się:

- a) Jedno przedszkole i oddziały przedszkolne w szkołach,
- b) Trzy szkoły podstawowe,
- c) Gimnazjum w Góralicach,
- d) Gimnazjum dla dorosłych w Trzcińsku – Zdroju.

Działa również Centrum Kształcenia i Wychowania OHP w Rowie – Trzcińsku, pozwalające na zdobycie i uzupełnienie wykształcenia ogólnego oraz nabycia kwalifikacji zawodowych. Istnieje również możliwość kontynuacji nauki

ponadgimnazjalnej w Chojnie, Myśliborzu, Smolnicy, Dębnie, Szczecinie, Gorzowie Wlkp. oraz w innych dalej położonych miejscowościach.

Znaczna część uczniów dojeżdża do okolicznych szkół dostępnymi środkami komunikacji publicznej, a niewielka liczba uczniów na czas nauki umieszczona jest w internatach.

Gmina Trzciesko – Zdrój dba o poziom edukacji poprzez udział w różnych projektach oświatowych i kulturalnych finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Nauczyciele mają możliwość podnoszenia kwalifikacji w ramach środków przeznaczonych na doskonalenie zawodowe. W okresie programowania 2007-2013 gmina zrealizowała również inwestycje poprawiające warunki kształcenia w szkołach.

Tabela 2: Liczba uczniów w placówkach wychowania przedszkolnego i oświaty w gminie Trzciesko - Zdrój

Placówka	2013	2014	2015	Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział
Przedszkola i oddziały przedszkolne	173	151	111	1,56 osób/1 miejsce
Szkoły podstawowe	301	337	360	16
Gimnazja	224	216	200	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wraz ze spadającym przyrostem naturalnym i brakiem napływu ludności z zewnątrz maleje liczba dzieci w wieku przedszkolnym. Mimo tego, liczba miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego nadal jest niewystarczająca. Na jedno miejsce przypada 1,56 osób – w powiecie jest to 1,43 os./miejsce, a w województwie 1,22 os./miejsce.

Notuje się wzrost liczby uczniów szkół podstawowych. Do tej pory liczba osób przypadająca na jeden oddział wynosiła 16 uczniów, co stwarzało korzystne warunki do prowadzenia zajęć (w powiecie – 17 os./oddział, w województwie – 19 os./oddział). W związku z reformą oświaty i wprowadzeniem ośmioklasowej szkoły podstawowej

konieczne będzie zapewnienie odpowiednich warunków nauki dla większej liczby wychowanków.

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 12,0% ludności posiada wykształcenie wyższe, 1,9% wykształcenie policealne, 12,1% średnie ogólnokształcące, a 15,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 24,7% mieszkańców, gimnazjalnym 5,4%, natomiast 26,3% podstawowym ukończonym. 2,1% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa zachodniopomorskiego mieszkańcy gminy Trzcińsko-Zdrój mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (29,1%) oraz zasadnicze zawodowe (16,7%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (33,0%) oraz podstawowe ukończone (23,5%).

Dobrej jakości edukacja jest jednym z aspektów przyciągających nowych mieszkańców (głównie młodych ludzi z dziećmi), z drugiej strony chroni przed rezygnacją rodziców z posyłania dzieci do szkoły na terenie ich miejsca zamieszkania. Wsparcie edukacji jest więc inwestycją gminy we własnych mieszkańców. Edukacja i wychowanie przedszkolne są przy tym nieodłącznie związane z sytuacją demograficzną gminy. Jeśli samorząd nie podejmie działań mających na celu zahamowanie negatywnych trendów demograficznych można przewidywać dalszy spadek liczby dzieci, a przez to zmniejszanie się rentowności placówek oświatowych.

2.1.5. Bezpieczeństwo

Zadania związane z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego ustawodawca zaliczył do podstawowych zadań jednostek samorządu terytorialnego. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. Zadania własne gminy obejmują m.in. sprawy porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej [art. 7 ust. 1 pkt. 14 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446)].

W roku 2015 odnotowano następującą ilość przestępstw oszacowanych:

- a) Przestępstwa ogółem: 40,
- b) Przestępstwa o charakterze kryminalnym: 31,
- c) Przestępstwa o charakterze gospodarczym: 2,

- d) Przestępstwa drogowe: 5,
- e) Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu: 2,
- f) Przestępstwa przeciwko mieniu: 19.

W gminie zlikwidowano Posterunek Policji, a utworzono tylko punkt konsultacyjny. Odnotowuje się coraz więcej wykroczeń z udziałem nietrzeźwych kierowców, w tym także nieletnich.

2.1.5. Kapitał społeczny

Gminę Trzczańsko-Zdrój cechuje zauważalnie niska w skali kraju aktywność społeczna i publiczna przy jednoczesnym wysokim poziomie dystrybucji świadczeń społecznych. Frekwencja wyborcza rzadko przekracza 50%. W wyborach parlamentarnych w 2015 roku wyniosła 8,24%. W wyborach samorządowych w 2014 roku frekwencja równa była 39,97%.

W gminie działa 30 stowarzyszeń i organizacji społecznych, w tym między innymi Ochotnicza Straż Pożarna, Koło wędkarskie nr 26, Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Trzczańskiej. Na terenie gminy funkcjonują trzy parafie, wśród których przy Parafii Matki Boskiej Nieustającej Pomocy działa również Trzczańskie Bractwo Przygody Turystycznej PTTK "KON-TIKI".

Jednym z przejawów kapitału społecznego jest aktywność w zakresie kultury fizycznej i sportu. Najwięcej zawodników klubów znajdujących się w gminie Trzczańsko-Zdrój uprawia piłkę nożną, ale także badmintona, biegi. W 2006 roku wybudowano Halę Widowiskowo-Sportową w Trzczańsku - Zdroju, ponadto w ramach programu „Moje Boisko-Orlik 2012” wybudowano kompleks boisk z zapleczem sportowym w Trzczańsku - Zdroju oraz w Góralicach.

Należy w dalszym ciągu działać na rzecz zwiększenia aktywności publicznej i społecznej mieszkańców gminy, w szczególności poprzez udział w wyborach. Przedsięwzięcia nakierowane na kształtowanie postaw obywatelskich i rozwój relacji międzyludzkich powinny także służyć zmniejszeniu przestępczości i zwiększeniu bezpieczeństwa mieszkańców regionu. Na terenach wiejskich dużą szansę stanowi efektywna współpraca partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych w ramach lokalnych grup działania.

2.2. Analiza sfery gospodarczej

Na terenie gminy Trzcіńsko-Zdrój działa około 400 podmiotów gospodarczych, z czego 14 w sektorze publicznym i 383 w sektorze prywatnym (stan na 2015 rok). W ostatnich latach zanotowano spadek liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym wśród osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą.

Tabela 3: Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2010 - 2015

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ogółem	424	413	424	434	406	400
Sektor publiczny - ogółem	15	15	14	14	14	14
Sektor prywatny - ogółem, W tym:	409	398	410	420	392	383
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	319	306	311	318	292	280
Spółki handlowe	23	24	25	27	27	27
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	12	13	12	13	13	13
Spółdzielnie	4	4	4	4	4	4
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	24	25	28	28	29	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców na terenie gminy Trzcińsko – Zdrój działają 72 podmioty (w powiecie – 102 podmioty/1000 mieszkańców; w województwie – 129 podmiotów/1000 mieszkańców). Równie niski jest udział osób fizycznych prowadzących własne przedsiębiorstwo na 1000 osób – w 2015 r. wartość tego wskaźnika wyniosła 51, podczas gdy w powiecie osiągnęła wartość 79, a w województwie – 94. Powyższe wskaźniki wskazują na niski poziom przedsiębiorczości w gminie.

W strukturze podmiotów gospodarczych gminy Trzcińsko-Zdrój największy udział przypada na podmioty związane z usługami związanymi z budownictwem oraz handlem.

Tabela 4: Struktura podmiotów gospodarczych gminy Trzcińsko-Zdrój wg rodzaju branż w roku 2015.

Branża	Liczba podmiotów
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	38
Przemysł i budownictwo	105
Pozostała działalność	257
Razem	400

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Trzcińsko-Zdrój posiada bardzo rozdrobnioną strukturę wielkości przedsiębiorstw, podobnie jak całe województwo zachodniopomorskie. Bardzo niski jest udział firm dużych, w zakresie działalności, których jest: pozyskiwanie i dystrybucja kruszyw mineralnych, produkcja owoców, transport. W mniejszym stopniu firmy podejmują produkcję materiałów budowlanych oraz usługi w sektorze naprawy pojazdów. Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych prowadzi działalność w zakresie handlu artykułami spożywczo - przemysłowymi. Pozostała działalność gospodarcza koncentruje się w takich dziedzinach jak: usługi budowlane, ciesielskie, dekarские, wodno-kanalizacyjne, stolarskie, fryzjerskie i mechaniki pojazdowej, elektryka.

Największy pracodawca na terenie gminy Trzcińsko – Zdrój świadczy obsługę gospodarstw rolnych i zatrudnia ponad 200 osób. Jest to firma VREESPOL w Gogolicach.

Wśród największych pracodawców sektora publicznego w gminie należy wymienić również:

- a) Urząd Miejski w Trzcińsku - Zdroju,
- b) Przedszkole Miejskie,
- c) Szkoły Podstawowe w Trzcińsku - Zdroju, Stołecznej, Gogolicach,
- d) Gimnazjum w Góralicach, Trzcińsku - Zdroju,
- e) Ośrodek Szkolenia i Wychowania Ochotniczych Hufców Pracy w Rowie Trzcińsku – Zdroju,
- f) Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Trzcińsku - Zdroju oraz dwie filie biblioteczne,
- g) Trzcińskie Centrum Kultury,
- h) Dom Pomocy Społecznej i Dom Dziecka w Trzcińsku – Zdroju,
- i) Centrum Usług Wspólnych.

Na terenie jednostki nie ma wydzielonej i przygotowanej strefy gospodarczej. Gmina Trzcińsko-Zdrój dysponuje terenami, które mogą zostać wykorzystane z myślą o rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej. Należy jednak podjąć działania zmierzające do wzmocnienia dotychczasowych terenów inwestycyjnych na obszarze gminy (m.in. poprzez uzbrojenie ich w podstawową infrastrukturę i doprowadzenie dróg dojazdowych).

Ważnym celem w rozwoju gospodarki jest tworzenie partnerskich relacji i komunikowanie współczesnych trendów rozwoju poprzez: przejrzystą politykę wspierania przedsiębiorczości, proponowanie właściwych sposobów współdziałania, wskazywanie źródeł finansowania i promowanie postaw proekologicznych.

Olbrzymią rolę w tworzeniu struktury gospodarczej gminy odgrywa rolnictwo. Skupia ono znaczne zasoby w postaci siły roboczej oraz majątku trwałego. Rozwój rolnictwa na tym obszarze gminy opiera się na:

- a) korzystnych warunkach przyrodniczych;
- b) możliwości zmechanizowania produkcji;
- c) znacznym udziale gleb o dość dobrej jakości 2 i 3 kompleksu, które w gminie stanowią 35% ogółu gruntów rolnych;
- d) dopłatami bezpośrednimi dla rolników z funduszy Unii Europejskiej

e) pomocowe fundusze strukturalne dla rolnictwa.

Główne kierunki produkcji rolnej to: uprawa zbóż towarowych i paszowych oraz rzepaku, w mniejszym stopniu roślin okopowych i sadowniczych. Na terenie gminy działa tylko jedno gospodarstwo ukierunkowane na hodowlę bydła i produkcję mleka.

Średnia wielkość gospodarstwa rolnego dla gminy Trzcińsko-Zdrój została ustalona Zarządzeniem Burmistrza Gminy Trzcińsko-Zdrój i wynosi 17,16 ha. Duża powierzchnia gospodarstw stwarza możliwości specjalizacji produkcji, koncentracji produkcji, a także wykorzystania efektu skali i wytwarzania wysokich dochodów. Zyski osiągane przez duże gospodarstwa pozwalają im na finansowanie zakupu maszyn, nawozów i środków ochrony roślin na poziomie umożliwiającym konkurencję z wielkotowarowymi gospodarstwami rolnymi Unii Europejskiej. Na terenie gminy nie występują zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego.

W 1997 roku na terenie gminy powstała Północna Izba Gospodarcza, niezależna organizacja powołana by chronić i reprezentować interesy zrzeszonych w niej przedsiębiorców. Dynamiczny rozwój i pozyskiwanie nowych członków usytuowało Izbę na pozycji największej izby gospodarczej w Polsce. Obecnie skupia blisko 1500 firm z Pomorza Zachodniego i Niemiec. Systematycznie powiększa również terytorialny zasięg swoich działań. Oddziały Północnej Izby Gospodarczej znajdują się już w pięciu miastach: Świnoujściu, Koszalinie, Wałczu, Myśliborzu i Choszcznie. Celem codziennych starań pracowników Północnej Izby Gospodarczej jest tworzenie warunków rozwoju i unowocześniania życia gospodarczego, wspieranie inicjatyw członków oraz działanie na rzecz rozwoju międzyregionalnych i międzynarodowych kontaktów gospodarczych. Co roku Izba przygotowuje dla zrzeszonych firm bogatą ofertę bezpłatnych i dofinansowanych szkoleń, konsultacji, wyjazdów turystycznych i biznesowych, cyklicznych imprez towarzyskich i integracyjnych. Wdraża również liczne projekty unijne wpływające na rozwój gospodarczy całego regionu. Północna Izba Gospodarcza ma realny wpływ na sytuację przedsiębiorców nie tylko na Pomorzu Zachodnim, ale i w całej Polsce.

Wieś staje się atrakcyjnym miejscem dla inwestycji pozarolniczych. Zauważa się w regionie, że różnego rodzaju usługi, miejskie firmy czy przedsiębiorcy zagraniczni coraz częściej przenoszą się na wieś, gdzie z łatwością znajdują dogodny teren dla swojej działalności. Choć po dziś dzień funkcjonuje obraz wsi nastawionej głównie

na działalność rolniczą, w rzeczywistości stanowi ona coraz mniejszy procent zatrudnienia na wsi.

2.3. Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej

2.3.1. Struktura użytkowania gruntów

Gmina Trzczańsko-Zdrój jest gminą miejsko-wiejską o charakterze rolniczo-leśnym. Powierzchnie leśne znajdują się głównie w południowej i środkowej części gminy, stanowiąc często rozproszone kompleksy leśne. Natomiast grunty orne w większości położone są w północnej i centralnej części gminy.

Całkowita powierzchnia gminy Trzczańsko-Zdrój pod względem użytkowania terenu charakteryzuje się dość znacznym udziałem użytków rolnych. Ogólna powierzchnia ewidencyjna gminy wg danych Głównego Urzędu Statystycznego wynosi 170,5 km². Szczegółową strukturę użytkowania gruntów gminy Trzczańsko-Zdrój przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 5: Wykaz gruntów na terenie Gminy Trzczańsko-Zdrój w 2014 roku.

Rodzaje gruntów	Powierzchnia ewidencyjna [ha]	Udział w ogólnej powierzchni [%]
Powierzchnia ogólna	17045	100%
Użytki rolne	9978	58,54%
Użytki leśne	5271	30,93%
Grunty zabudowane i zurbanizowane	515	3,02%
Wody	466	2,73%
Tereny inne	815	4,78%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z powyższej tabeli wynika, że większą część terenu gminy, bo aż 58,54%, zajmują użytki rolne. Zaraz po nich, również stanowiące znaczną część terenu gminy, zajmują użytki leśne (30,93%). Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują tylko 515 ha, czyli 3,02% powierzchni gminy. Z tego aż 374 ha to drogi.

Gmina Trzczańsko-Zdrój nie posiada obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru całej gminy. Obecnie obowiązują dwa plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego. Pierwszy – uchwalony w dniu 11 września 2008 roku dotyczy przeznaczenia terenów na cele zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej

w obrębie nr 1: m. Trzcianko-Zdrój. Drugi – uchwalony w dniu 4 lutego 2013 roku dotyczy przeznaczenia terenów o dotychczasowym użytkowaniu rolniczym na tereny rolnicze z możliwością lokalizacji elektrowni wiatrowych wraz ze strefą ochronną na obszarze ich oddziaływania oraz sieciami i urządzeniami infrastruktury technicznej w obrębach Czarnołęka, Drzesz, Góralice, Rosnowo, Rosnowko i Strzeszów. Pokrycie powierzchni gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego jest niewielkie. Brak takich planów w znacznym stopniu utrudnia lokalnym inwestorom lokalizację nowych inwestycji oraz ogranicza ich zainteresowanie gminą. Innym dokumentem decydującym o zagospodarowaniu przestrzennym jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzcianko-Zdrój. Obecnie trwają procedury planistyczne mające na celu zmianę Studium. Obecna gospodarka przestrzenna i procesy inwestycyjne odbywają się na podstawie wydawanych przez Burmistrza Gminy decyzji o ustaleniu warunków zabudowy i decyzji lokalizacji celu publicznego.

2.3.2. Obiekty sportowe

Do terenów rekreacji i wypoczynku zaliczają się obiekty sportowe. Na terenie gminy dostępne są: hala widowiskowo-sportowa i kompleksy boisk sportowych „Orlik 2012”.

Hala widowiskowo-sportowa znajduje się na ul. Cmentarnej 12 w mieście Trzcianko-Zdrój. Budynek hali jest dwukondygnacyjny i posiada na parterze: hall i szatnię dla widzów, przebieralnię dla zawodników z umywalkami, pomieszczenie opieki lekarskiej, kotłownię z magazynem opału oraz toalety; na piętrze - siłownię z magazynem, salę zajęć teoretycznych z aneksem kuchennym oraz toalety. Na piętrze hali są trybuny stałe na 156 osób. Hala wyposażona jest w udogodnienia dla osób niepełnosprawnych.

Na terenie hali odbywają się imprezy sportowe o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym: turnieje piłki siatkowej, koszykowej, piłki halowej.

„Orlik 2012” to kompleks boisk sportowych budowanych w każdej polskiej gminie przez rząd, marszałków województwa, Ministerstwo Sportu i gminę. Założeniem Programu „Orlik 2012” jest udostępnienie dzieciom i młodzieży nowoczesnej infrastruktury sportowej w celu aktywnego uprawiania sportu oraz propagowanie zdrowego stylu życia. Program „Orlik 2012” zakłada budowę przynajmniej jednego

kompleksu sportowego w każdej gminie. Zespół boisk obejmuje boisko do piłki nożnej ze sztuczną trawą oraz boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią.

Budowa Trzcńskiego Orlika rozpoczęła się w dniu 03 lipca 2009 roku, natomiast uroczyste otwarcie odbyło się 30 kwietnia 2010 roku. Na boisku piłkarskim o wymiarach 30.0 m × 62 m ze sztuczną nawierzchnią (sztuczna trawa) można grać w piłkę nożną. Na boisku wielofunkcyjnym o wymiarach 20 m × 30 m ze sztuczną nawierzchnią (tartan) można grać w piłkę ręczną, koszykówkę oraz siatkówkę. Zaplecze stanowi budynek sanitarno-szatniowy znajdujący się w hali sportowej. Kompleks jest ogrodzony siatką o wysokości 4 metry, oświetlony, wykonane są dojścia i place. Całość jest wyposażona w sprzęt sportowy (bramki, kosze, siatka do siatkówki).

Drugi kompleks „Orlik 2012” powstał w Góralicach. Zespół boisk obejmuje: boisko do piłki nożnej o nawierzchni z trawy syntetycznej, boisko wielofunkcyjne do koszykówki i piłki siatkowej oraz bieżnia wraz ze skocznią w dal. W części budynku gimnazjum zaadoptowano część pomieszczeń z przeznaczeniem na zaplecze sanitarno-szatniowe.

Obiekty sportowe na terenie gminy Trzcńsko-Zdrój cechują się bardzo dobrym stanem technicznym z uwagi na ich młody wiek. Hala widowiskowo-sportowa w Trzcńsko-Zdroju wybudowana została pod koniec 2005 roku, a co za tym idzie cechują ją dobry stan techniczny, dostęp do pomieszczeń sanitarnych oraz dostosowanie dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Natomiast boiska sportowe oddane zostały w 2010 roku. Mają one dostęp do zaplecza sanitarno-szatniowego, są oświetlone, mają wykonane dojścia i place oraz są wyposażone w sprzęt sportowy. W złym stanie technicznym jest stadion miejski w Trzcńsku - Zdroju, który wymaga prac modernizacyjnych, remontu ogrodzenia, trybun oraz zaplecza socjalnego (szatni, natrysków). Wszystkie obiekty sportowe wymagają wyposażenie w sprzęt sportowy.

2.3.3. Obiekty kulturalne

Do obiektów kulturalnych działających na terenie gminy zaliczają się Trzcńskie Centrum Kultury oraz Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna i dwie filie biblioteczne (Filia biblioteczna w Góralicach, Filia biblioteczna w Stołecznej). Oba obiekty mieszczą się w Trzcńsku - Zdroju przy ulicy Młyńskiej 4.

Trzczańskie Centrum Kultury (TCK) jest samorządową instytucją kultury i od lat zgodnie z zasadami statutowymi przygotowuje dzieci, młodzież i dorosłych do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenia jej wartości. Dzięki aktywnej działalności TCK-u na rzecz społeczności gminnej przy placówce powstają zespoły muzyczne oraz koła zainteresowań skupiające duże rzesze młodzieży oraz osób starszych z naszej gminy. TCK współpracuje z wieloma instytucjami z kraju i z zagranicy. Imprezy organizowane w ramach współpracy transgranicznej to m.in. polsko - niemieckie spotkania kulturalne, wymiana młodzieży, międzynarodowe plenery plastyczne, itp. Każde dziecko ma szansę na odnalezienie swojego miejsca w wielu dziedzinach aktywności oraz różnych sposobów pełnienia ról społecznych. Dzieci i młodzież mają możliwość odkrywania swoich talentów i rozwoju swoich zainteresowań muzycznych, poprzez zajęcia rytmiczne, taneczne, wokalne czy instrumentalne. Trzczańskie Centrum Kultury jest organizatorem wielu imprez kulturalnych i sportowych o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym. Ponadto organizowane są rozmaite okazjonalne konkursy oraz imprezy dla dzieci i młodzieży. Największą imprezą kulturalną są Dni Trzczańska-Zdroju. Impreza trwa zawsze od piątku do niedzieli w ostatnim tygodniu maja. W czasie Dni Trzczańska-Zdroju organizowane są turnieje sportowe, wędkarskie, turniej sołectw i rozmaite imprezy towarzyszące dla dzieci. Zapraszani są znakomici artyści wokalni. Organizowane są okazjonalne wystawy malarskie i jubileuszowe. Corocznie TCK dokłada starań, aby te imprezy cieszyły się coraz większym uznaniem wśród mieszkańców i turystów, których przybywa z roku na rok coraz więcej. Impreza ma także charakter integracyjny, ponieważ łączy we wspólnym działaniu wszystkie stowarzyszenia i organizację z terenu naszej gminy.

Na terenie gminy działa Miejsko Gminna Biblioteka Publiczna oraz dwie filie biblioteczne: Filia biblioteczna w Góralicach, Filia biblioteczna w Stołecznej. Miejsko Gminna Biblioteka Publiczna posiada dwa oddziały: Oddział dla Dorosłych, Oddział dla Dzieci. Każdy oddział posiada bazę lokalową o powierzchni 100 m². Biblioteka świadczy usługi dla mieszkańców miasta i gminy. Filie biblioteczne w Góralicach i Stołecznej znajdują się w budynkach świetlic wiejskich i świadczą usługi dla całej społeczności lokalnej. Godziny pracy zostały tak ustalone, aby każdy czytelnik mógł skorzystać z usług biblioteki. Najczęściej z bibliotek korzystają: dzieci, młodzież i studenci, dorośli w wieku emerytalnym i renciści. Średnio dziennie z bibliotek korzysta

80 czytelników. Zapotrzebowanie czytelnicze uzależnione jest od grupy zawodowej i wiekowej. Miejska Biblioteka Publiczna zaspokaja czytelnicze potrzeby mieszkańców gminy a także organizuje cykliczne wystawy okolicznościowe. Ponadto Biblioteka Publiczna w ramach programu „Ikonka” otrzymała w 2005 roku 3 zestawy komputerowe. Posiada stałe łącze dostępu do Internetu. Jeden z komputerów znajduje się w czytelnicy dla dzieci.

Gmina Trzcianko-Zdrój posiada 11 świetlic wiejskich. W ramach świetlic opiekuńczo-wychowawczych gmina organizuje zajęcia w 7 świetlicach w miejscowościach: Piaseczno, Stołeczna, Góralice, Dobropole, Rosnowo, Gogolice, Strzeszów. W świetlicach organizowane są spotkania m.in. Kół Gospodyń Wiejskich, imprezy kulturalne, okolicznościowe np. Dzień Dziecka, Dzień Matki, Dzień Kobiet, ferie zimowe, festyny, itp., a także udostępniane są mieszkańcom do zorganizowania imprez czy uroczystości prywatnych.

Obiekty kulturalne są w dobrym stanie technicznym.

2.3.4. Obiekty historyczne i zabytkowe

Gmina Trzcianko-Zdrój posiada bardzo sprzyjające warunki do rozwoju turystyki. Istniejąca sieć rzeczna i jezior na terenie gminy daje możliwość rozwoju zrównoważonej turystyki. Występują tutaj duże skupiska leśne i jeziorne (Jeziora Miejskie, Strzeszowskie i Dobropole). Spora liczba jezior stwarza możliwości do uprawiania sportów wodnych i wędkarstwa. Na terenie gminy znajdują się ponadto zabytkowe, średniowieczne kościoły, dwory i parki podworskie. Część obiektów historycznych znajduje się w rejestrze zabytków. Są to m.in.:

- a) Ratusz Staromiejski ul. Rynek 15,
- b) Dawny Dom Zdrojowy (obecnie Dom Pomocy Społecznej) al. Róż 1,
- c) Obwarowania Miejskie (mury obronne wraz z basztami i bramami),
- d) Budynek poczty, ul. Rynek 3,
- e) Park dawnego Domu Zdrojowego, al. Róż 1,
- f) Teren Starego Miasta,
- g) Kościół MB Nieustającej Pomocy.

Teren obszarów ochrony konserwatorskiej został wyznaczony przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie i obejmuje teren Starego Miasta w okolicach murów obronnych oraz strefę ochronną 100 m od murów w kierunku zewnętrznym w mieście Trzcińsko-Zdrój.

Większość zabytków jest wyremontowana (Trzcińsko-Zdrój - mury obronne, bramy, baszty), jednak zabytki na obszarach wiejskich wymagają remontu. Dwa obiekty sakralne zostały już wyremontowane - kościół parafialny w Trzcińsku - Zdroju i kościół filialny w Dobropolu.

2.3.5. Dostęp do podstawowych usług

Na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój znajduje się kilka sklepów z podstawowymi artykułami spożywczymi i przemysłowymi. Znajdują się one przede wszystkim na terenie siedziby gminy, ale również w Piasecznie (1 sklep), w Stołecznej (2 sklepy), w Góralicach (1 sklep), w Gogolicach (1 sklep), w Rosnowie (1 sklep) oraz w Chełmie Górnym (1sklep).

W zakresie ochrony zdrowia na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój usługi medyczne są realizowane przez:

1) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Kruszewska – Marchlik Sp. Partnerska – gabinety lekarskie,

2) Specjalistyczna Praktyka Medycyny Rodzinnej Małgorzata Gernand-Czubko Eskulap Trzcińsko-Zdrój,

3) Indywidualna Praktyka Stomatologiczna - 2 gabinety.

Ww. zakłady zdrowotne realizują programy wynikające z kontraktu Narodowego Funduszu Zdrowia w zakresie profilaktyki chorób układu krążenia, cukrzycy, nadciśnienia tętniczego oraz chorób serca. Posiadają zawarte umowy w ramach kontraktu na usługi RTG, USG i inne specjalistyczne badania laboratoryjne ze szpitalem w Dębnie, Gryfinie i Przychodnią w Chojnie. Usługi w ramach kontraktu z NFZ, po skierowaniu przez lekarza rodzinnego, są realizowane przez specjalistów na terenie całego województwa, a w przeważającej większości w Gryfinie, Dębnie i Szczecinie. Zakłady Opieki Zdrowotnej umożliwiają korzystanie (poza kontraktem NFZ) pacjentom z usług specjalistów: okulisty, laryngologa i ginekologa (kilka razy w roku). Urząd Miejski w Trzcińsku - Zdroju umożliwia kobietom z terenu gminy wykonanie badań

mammograficznych i badań na osteoporozę kilka razy w roku. Usługi stomatologiczne są świadczone przez zakład, który realizuje usługi zakontraktowane w Narodowym Funduszu Zdrowia oraz prywatny gabinet stomatologiczny Andrzej Rogoża Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Stomatologiczna. Ponadto na terenie miasta Trzcianko - Zdrój działa Niepubliczny Zakład Fizjoterapii Mariola Kupkowska oraz dwie apteki.

Do podstawowych usług można też zaliczyć bazę turystyczną gminy, działającą głównie w okresie letnim. Rozbudowa oferty pobytowej o produkty niezależne od warunków atmosferycznych i pór roku pozwoli na ograniczenie sezonowości, a w konsekwencji zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu gminy. Warunkiem niezbędnym dla rozwoju turystyki jest zwiększenie dostępności komunikacyjnej regionu, w tym przede wszystkim poprawa stanu infrastruktury drogowej w szczególności zwiększenie ilości ścieżek pieszo-rowerowych, które pozwolą na rozwój turystyki pieszej i rowerowej przy wykorzystaniu starych, zabytkowych traktów. Warto również rozwinąć działalność agroturystyczną i przejmować na cele letniskowe opuszczone zagrody.

Obecną bazę wypoczynkową na terenie gminy zapewniają hotel OHP, czynny w czasie ferii i wakacji, „Pokoje Gościnne” z bazą wyżywieniową, Ośrodek Wypoczynkowy zlokalizowany w Strzeszowie nad Jeziorem Strzeszowskim, czynny jedynie w okresie letnim oraz prywatne lokale na terenie miasta Trzcianko-Zdrój. Na terenie gminy znajduje się jedno gospodarstwo agroturystyczne w miejscowości Góralice.

2.3.6. Dostępność infrastruktury komunikacyjnej

Sieć drogową w gminie Trzcianko-Zdrój charakteryzuje mała gęstość z uwagi na skupiony charakter osadnictwa i strukturę gospodarstw rolnych. Sieć dróg gminnych nie wymaga uzupełnienia, ponieważ część dróg ponadlokalnych spełnia ich funkcje, zapewniając wewnętrzne powiązania.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 26 relacji: Krajnik Dolny – Chojna – Trzcianko-Zdrój – Rów i dalej do Myśliborza. Droga krajowa przecina się z drogami powiatowymi i gminnymi, ma połączenie w węźle drogi ekspresowej S3 – węzeł Myślibórz. Droga przechodzi przez gminę w układzie wschód-zachód. Pod względem ilościowym na terenie gminy istnieje dobrze rozbudowana sieć dróg.

Gmina posiada dogodne połączenie z granicą państwa, komunikacja w tym zakresie przebiega bez utrudnień. Szkielet układu drogowego gminy stanowią również liczne drogi gminne i dojazdowe do gruntów rolnych oraz leśnych.

W tabeli 4 zestawiono dane dotyczące sieci dróg w gminie Trzcińsko-Zdrój.

Tabela 6: Dane dotyczące sieci dróg w Gminie Trzcińsko-Zdrój

Drogi krajowe		
Numer drogi	Opis odcinka	Długość na terenie gminy [km]
26	Granica państwa – Chojna – Trzcińsko-Zdrój - Rów	9,882
Drogi powiatowe		
Numer drogi	Opis odcinka	Długość na terenie gminy [km]
1376Z	Piaseczno – Swobnica - Strzeszów	2,718
1384Z	Kłodowo – Trzcińsko-Zdrój - Warnice	16,031
1401Z	Chojna - Białęgi	2,225
1402Z	Rosnowo- Gogolice – Chełm Górny	13,317
1403Z	Trzcińsko-Zdrój - Drzeszcz	2,559
1404Z	Trzcińsko-Zdrój - Białęgi	9,352
1405Z	Smuga - Gogolice	2,300
1406Z	Trzcińsko-Zdrój - Klasztorna	1,360
1407Z	Cieplikowo-Tchórzno	10,729
1408Z	Rów – Dobropole - Stołeczna	4,270
1409Z	Warnice – Stare Łysogórki	7,751
	Drogi miejskie (powiatowe)	4,1
Drogi gminne		
Opis odcinka		Długość na terenie gminy [km]
drogi zamiejskie		17,9
drogi miejskie		3,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (Oddział w Szczecinie), Zarządu Dróg Wojewódzkich w Koszalinie (Starostwo Powiatowe)

Drogi przebiegające przez gminę są obciążone ruchem tranzytowym. Na odcinku drogi krajowej ruch odbywa się z większym natężeniem niż na pozostałych drogach gminy.

Wiele dróg gminy Trzcińsko-Zdrój wymaga modernizacji i przebudowy ze względu na zły stan nawierzchni. Są to dotychczasowe zaniedbania wynikające z braku funduszy. W ostatnim okresie programowania została wykonana i oddana do użytku zmodernizowana droga powiatowa na odcinku Trzcińsko – Zdrój – Stołeczna - Piaseczno – Babin - granica gminy. Podczas modernizacji wykonano nowe chodniki i zatoki autobusowe. Droga ta została poszerzona a pobocze utwardzone.

Wsparcie rozbudowy i modernizacji regionalnej infrastruktury transportowej będzie miało decydujące znaczenie dla włączenia gminy Trzcińsko-Zdrój w procesy rozwojowe kraju. Jej obecny stan jest niewystarczający i wykazuje znaczne dysproporcje w rozmieszczeniu przestrzennym.

Problemem z zakresu komunikacji pieszej jest niewystarczająca ilość ciągów pieszo-jezdnych, brak synchronizacji oraz cech normatywnych, co w znaczącym stopniu uniemożliwia właściwą komunikację o charakterze alternatywnym. Brak punktów stykowych, a tym samym łączności w tym zakresie stanowi istotną barierę w dojazdach do pracy, szkół oraz instytucji publicznych, jak również w stopniu znaczącym determinuje na relatywnie niższy poziom rozwoju przemysłu i gospodarki turystycznej.

Przez teren gminy Trzcińsko-Zdrój przebiega sieć kolejowa Pyrzyce, jednak ze względu na nieopłacalność trasa ta od 1992 roku została wyłączona przez PKP z użytku. Przewozy pasażerskie na terenie gminy wykonują oddziały PKS: Oddział Myślibórz i Oddział Gorzów Wlkp. Autobusy kursują w kierunku Chojny, Myśliborza i Dębna.

2.4. Analiza sfery technicznej

O potencjale i atrakcyjności danego terenu świadczą także warunki techniczne, mogą one stać się impulsem do przyciągania nowych mieszkańców lub potencjalnych inwestorów. Określenie obszarów problemowych w tym zakresie dotyczyć będzie stanu technicznego infrastruktury technicznej i społecznej.

Gmina Trzcińsko-Zdrój należy do obszarów o stosunkowo dobrze rozwiniętej infrastrukturze technicznej, w tym sieci wodociągowej, kanalizacyjnej. Niestety nie posiada sieci gazowej, co jest znaczącym deficytem. Dzięki dotacjom zewnętrznym znacznie rozbudowana i zmodernizowana została sieć kanalizacji i wodociągów.

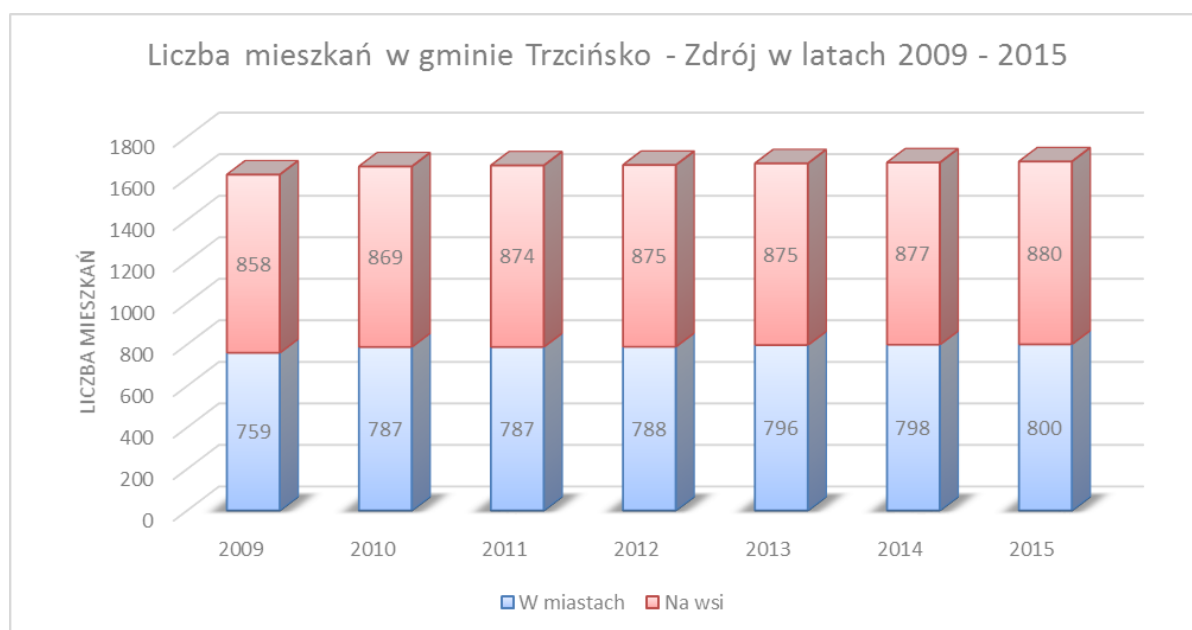

Uzupełnia ją niezbędna infrastruktura w postaci hydroforni, zbiorników wyrównawczych i przepompowni.

2.4.1. Zasoby mieszkaniowe

Na zasoby mieszkaniowe według podstawowych form własności składają się mieszkania będące własnością: spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych, gminne mieszkania komunalne, domy i mieszkania własnościowe. We własności samorządu znajduje się 86 mieszkań komunalnych o łącznej powierzchni użytkowej 3 962 m². Na jedno mieszkanie komunalne przypada więc 1,56 osoby (w powiecie – 2,24 osoby, w województwie – 3,14 osób).

W ostatnich latach na terenie gminy Trzciesko-Zdrój zanotowano niewielki wzrost liczby mieszkań. Od roku 2009 najczęściej mieszkań wybudowano na terenie miasta. Zdecydowana większość mieszkańców posiada własnościowe mieszkania.

Wykres 9: Liczba mieszkań na terenach miejskich i wiejskich w gminie Trzciesko - Zdrój w latach 2009 - 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W związku z zapotrzebowaniem na mieszkania gmina Trzciesko-Zdrój zaproponowała realizację budownictwa czynszowego, czego przykładem są nowo oddane mieszkania komunalne w Trzciesku - Zdroju, zaadoptowane przez najemców prywatnych.

Przeważająca liczba mieszkań komunalnych oddanych do użytkowania wymaga remontu, jednak można zaobserwować wzrost dbałości mieszkańców o estetykę ich posesji.

Zaniedbane, wymagające modernizacji budynki mieszkalne występują przede wszystkim na terenie miasta Trzcіńsko-Zdrój (ul. Chojnicka, ul. Kościuszki i ul. 2 Lutego) oraz w miejscowości Chełm Dolny.

2.4.2. Energia elektryczna

Na terenie gminy największym producentem energii elektrycznej jest PGE Zespół Elektrowni Dolna Odra S.A w Nowym Czarnowie. Gmina Trzcіńsko-Zdrój leży w zasięgu działania Spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Zachód S.A. Dystrybutorem energii jest ENEA Operator Sp. z o.o.

Gmina Trzcіńsko-Zdrój jest zelektryfikowana następującymi rodzajami linii:

- a. Linie napowietrzne 15 kV o długości ok. 76000 m,
- b. Linie kablowe 15 kV o długości ok. 5000 m,
- c. Linia napowietrzna 110 kV relacji GPZ Chojna – GPZ Bielin o długości ok. 800 m.

Gmina zasilana jest liniami napowietrznymi średnich napięć z GPZ Chojna do miasta Trzcіńsko-Zdrój oraz GPZ Bielin do rozdzielni Banie. Wschodni obszar Gminy zasilany jest odgałęzieniem linii SN z terenu Gminy Myślībórz.

Spora część sieci energetycznych jest przestarzała, gdyż powstała na początku lat 50, co sprawia, że ich jakość jest często niezadowolająca, a praca wadliwa (nie ma gwarancji stałych dostaw energii indywidualnym odbiorcom). Widoczna jest poprawa stanu technicznego linii zasilających SN i NN na terenie Gminy Trzcіńsko-Zdrój.

2.4.3. Internet i telekomunikacja

W gminie Trzcіńsko-Zdrój podstawowymi innowacjami technologicznymi są systemy IT (technologie informacyjne) służące głównie do odbioru i przekazu informacji. IT służy do tworzenia systemów informacyjno-komunikacyjnych (ICT), które to w bardzo dużym stopniu mogą przyczynić się do rozwoju obszarów zarządzanych

przez gminę. Internet, jako forma komunikacji daje ogromne możliwości szybkiego przesyłania informacji. Służy nie tylko do działań marketingowych i reklamowych, ale również wraz ze sprzętem komputerowym stał się najszybszym środkiem komunikacji społecznej, jak i źródłem informacji edukacyjnej, fachowej, turystycznej, handlowej, politycznej, praktycznej, czy rozrywkowej. W celu poprawy dostępności do Internetu, w obrębie sołectwa Stołeczna powstała stacja bazowa szerokopasmowego Internetu ESP 496/01/00, a w samym mieście Trzcińsko-Zdrój działa bezpłatny dostęp do systemu Hotspot.

Na terenie gminy zlokalizowane są również trzy bazy telefonii komórkowej, a w planach pozostaje budowa czwartej bazy. Poziom innowacyjności na płaszczyźnie teleinformacyjnej jest zadawalający.

Usługi dostępu Internetu w gminie Trzcińsko-Zdrój są świadczone przez operatorów telekomunikacyjnych ogólnokrajowych w technologiach przewodowych oraz przez operatorów sieci komórkowych. Najważniejszym dostawcą Internetu na terenie gminy pozostaje Orange, której udział w rynku to 65% gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu. Gęstość sieci na obszarach wiejskich jest bardzo mała. W mieście Trzcińsko-Zdrój dostęp do Internetu posiada ponad połowa osób powyżej 16 roku życia. Tyle samo osób deklaruje korzystanie z komputera. Istnieją jednak duże dysproporcje pomiędzy terenami miejskimi i wiejskimi w zakresie dostępu do usług telekomunikacyjnych. Część z nich nie korzysta z Internetu, mimo, że posiada do niego dostęp w gospodarstwie domowym. Inną barierą korzystania z Internetu są braki środków finansowych, a niewielka część mieszkańców gminy nie posiada umiejętności korzystania z technologii informatycznych. W tej mniejszości są głównie osoby starsze. Dzieci od najmłodszych lat mają zapewnioną naukę informatyki w szkołach, wiedzą jak się posługiwać komputerem i Internetem, rozumieją korzyści płynące z technologii informatycznej. Na tle województwa stopień informatyzacji szkół gminy Trzcińsko-Zdrój jest średni. Przeciętnie na jedną placówkę przypada 15 stanowisk komputerowych, z czego 12 jest podłączona do Internetu. Ponadto Gmina Trzcińsko-Zdrój w ostatnim okresie finansowania UE wykonała remonty świetlic wiejskich wraz z doposażeniem w sprzęt komputerowy z dostępem do Internetu.

2.4.4. Sieć gazowa

Na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój nie występuje instalacja gazowa. Zmiana tej sytuacji wymaga dużych inwestycji. Przesyłaniem gazu ziemnego w Województwie Zachodniopomorskim zajmuje się Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ SYSTEM S.A, natomiast jego dystrybucją zajmuje się Wielkopolski Operator Systemu Dystrybucyjnego Sp. z o.o. Realizowana duża inwestycja o kluczowym znaczeniu dla polskiej energetyki - terminal gazu skroplonego LNG w Świnoujściu, jest szansą na stworzenie w przyszłości sieci gazowej na terenie gminy. Przedsięwzięcie to zwiększy pewność zasilania w paliwa gazowe nie tylko regionu, ale też całego kraju.

2.4.4. System ciepłowniczy

Na terenie Gminy Trzcińsko-Zdrój nie ma scentralizowanych systemów ciepłowniczych.

2.4.5. Sieć wodociągowa

Gmina należy do obszarów o średniej wartości zasobów ilościowych i wysokiej wartości jakościowej wód podziemnych.

Zaopatrzeniem mieszkańców w wodę na terenie Gminy Trzcińsko-Zdrój zajmuje się trzech dostawców, tj. Wodociągi Zachodniopomorskie Goleniów, Zakład Komunalny w Trzcińsku - Zdroju oraz Spółdzielnia Mieszkaniowa „Cegielka” w Stołecznej.

Sieć wodociągowa na terenie gminy jest ciągle rozbudowywana. Z pozyskanym środkami unijnymi i środkami własnymi gminy w ostatnich latach oddano do użytku 3 nowe wodociągi, w miejscowościach: Tchórzno - Wesoła, Czyste oraz wymieniono istniejącą sieć wodociągową w ul. Dworcowej w Trzcińsku - Zdroju. Gmina wykonała przyłącza wodno-kanalizacyjne do nowych działek budowlanych przy ul. Wiosennej w Trzcińsku - Zdroju.

W 2015 roku długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 41,5 km i zapewniała dostęp do wody 5 293 osobom (2 402 na terenie samego miasta). Średnio na terenie gminy z sieci wodociągowej korzysta 95,9% mieszkańców, z czego 100% w mieście i 92,8% na obszarach wiejskich.

W Rosnówku, Gogolicach, Chełmie Dolnym oraz częściowo w Górczynie sieci wodociągowe wymagają wymiany i modernizacji. W chwili obecnej złożony jest wniosek

na budowę sieci wodociągowej w miejscowościach Górczyn, Antoniewice i Smuga oraz na przebudowę istniejącej tam hydroforni oraz na przebudowę hydroforni w miejscowości Gogolice. Pełnej modernizacji wymaga również stacja uzdatniania wody w Trzcińsku-Zdroju ze względu na niewystarczającą przepustowość.

2.4.6. Sieć kanalizacyjna

Odprowadzaniem ścieków na terenie gminy zajmuje się Zakład Komunalny w Trzcińsku - Zdroju i Spółdzielnia Mieszkaniowa Cegielka w Stołecznej.

Do 2011 roku zbiorowym odprowadzeniem ścieków objęte były tylko miejscowości Trzcińsko-Zdrój i Stołeczna. Dzięki pozyskanym środkom finansowym z Unii Europejskiej w 2011 roku do użytku oddano kanalizację sanitarną z przyłączami w miejscowości Góralice i przysiółku Ostrzewka, a w 2013 roku w miejscowości Strzeszów.

Dobrym stanem technicznym charakteryzuje się sieć kanalizacyjna w miejscowościach Góralice i Strzeszów z przesyłem do Trzcińska-Zdroju (nowo wybudowana) oraz częściowo w Trzcińsko - Zdroju. Pozostałe odcinki kanalizacji wymagają modernizacji lub muszą zostać rozbudowane. Ponadto gmina posiada wykonaną dokumentację techniczną na wykonanie kanalizacji sanitarnej w miejscowości Gogolice. W miejscowościach gdzie dawniej funkcjonowały PGR-y funkcjonują do dziś odcinki zbiorczej kanalizacji (w Chełmie Górnym, Piasecznie). Obecnie w trakcie realizacji jest rozbudowa oczyszczalni ścieków w Trzcińsku - Zdroju oraz budowa lokalnej oczyszczalni w Gogolicach. Wykonana jest dokumentacja planowanej inwestycji oraz pozyskiwane są fundusze na pokrycie kosztów związanych z powyższą inwestycją.

Wymiany wymaga instalacja kanalizacyjna od skrzyżowania ulic Al. Wolności, Młyńskiej, Kościuszki do wysokości ulicy Cmentarnej 9 (ok. 300 m) w Trzcińsku - Zdroju, cała kanalizacja w Chełmie Górnym oraz kanalizacja na terenie blokowisk popegeerowskich w Gogolicach. Na przyłączenie do sieci kanalizacyjnej nadal oczekują mieszkańcy miejscowości Rosnówek, Górczyn (Dolny i Górny), Chełm Dolny oraz częściowo Gogolice.

Wymiany wymagają również urządzenia związane z kanalizacją:

- 1) przepompownia sieciowa przy ul. Dworcowej (wyeksploatowana), przy ul. Sojuszników, przy ul. Alei Róż w Trzciesko-Zdroju,
- 2) przepompownia w Okólnej,
- 3) sieć kanalizacyjna w Stołecznej (wyeksploatowana),
- 4) oraz cała oczyszczalnia w przepompowni główny przy ul. Al. Wolności (budowa nowej oczyszczalni).

2.5. Analiza sfery środowiskowej

Cały obszar miasta i gminy Trzciesko-Zdrój należy uznać pod względem morfologicznym do terenów urozmaiconych. Jego obecne ukształtowanie jest wynikiem zlodowacenia pomorskiego i pozostawionych wówczas utworów lodowcowych. Pod względem ukształtowania terenu obszar gminy Trzciesko-Zdrój dzieli się na dwie zróżnicowane jednostki fizycznogeograficzne: Pojezierze Myśliborskie (w centralnej części i na północy gminy) i Równinę Gorzowską (na południu gminy). Na terenie tych jednostek występują obszary o wysokich walorach krajobrazowych, na które składają się: urozmaicona rzeźba terenu, zróżnicowana roślinność i wody powierzchniowe.

W obrębie Pojezierza Myśliborskiego znajduje się północna i centralna część gminy Trzciesko-Zdrój. Charakteryzuje się ona urozmaiconą rzeźbą, od falisto – równinnej po rzeźbę falisto – pagórkowatą. Dominują tu użytki rolne, z przewagą gleb wysokiej jakości oraz lasy (centralna część gminy).

W obrębie Równiny Gorzowskiej znajduje się południowa część gminy. W krajobrazie dominują bory sosnowe, będące częścią dużego zwartego kompleksu leśnego na obszarze zlewni Myśli.

Zachodnia część gminy znajduje się w granicach otuliny Cedyńskiego Parku Krajobrazowego, obejmującej również gminy sąsiednie: Chojnę i Mieszkowice.

Gmina położona jest w obrębie Niecki Szczecińskiej (Synklinorium Szczecińskie), która wypełniona jest osadami kredowymi.

2.5.1. Formy ochrony przyrody

Na podstawie ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. 2015 nr 0 poz. 1651) za tereny chronione należy uznać parki narodowe, rezerваты i parki krajobrazowe wraz z ich otulinami oraz obszary chronionego krajobrazu. Formę przestrzenną mogą mieć

również niektóre pomniki przyrody, użytki ekologiczne, a zwłaszcza zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój wyznaczono następujące formy ochrony przyrody (dane: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody):

- a) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe o łącznej powierzchni 548,87 ha,
- b) Obszary Natura 2000 zajmujące aż 52% powierzchni gminy,
- c) 4 użytki ekologiczne o łącznej powierzchni 15,81 ha,
- d) 17 pomników przyrody,
- e) Cedyński Park Krajobrazowy o powierzchni 30 850 ha.

2.5.2. Zasoby kopalin

Na terenie gminy zostały udokumentowane cztery złoża kopalin. W północnej części gminy znajdują się złoża ilów septariowych, mułowców i mułek z fosforytami i glaukonitem, lokalnie występują też piaski żelaziste i glaukonitowe. W pozostałej części gminy występują głównie złoża piasków, mułu i łu.

2.5.3. Wody powierzchniowe i podziemne

Zagrożenia jakości wód, związane z działalnością człowieka na obszarze gminy wynikają z nieuregulowanej gospodarki wodno - ściekowej oraz z niewłaściwego stosowania nawozów i prowadzenia produkcji zwierzęcej. W ostatnich latach systematycznie spadało zużycie nawozów wapniowych i obornika, natomiast zwiększyło się stosowanie nawozów azotowych.

Badania jakości ujmowanych wód prowadzi Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gryfinie poprzez ocenę jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w ramach nadzoru sanitarnego w okresach kwartalnych.

Na podstawie sprawozdań z badań próbek wody Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gryfinie ocenia wodę z wodociągów publicznych Chełm Górny, Klasztorne, Dobropole, Piaseczno, Babin, Górczyn, Gogolice, Stołeczna, Chełm Dolny, Strzeszów, Góralice, Rosnowo, Trzcińsko-Zdrój w skali roku 2016 jako przydatną do spożycia, ponieważ spełnia (w badanym zakresie) wymagania w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2010 Nr 72

poz. 466). Struktura wodonośna na obszarze gminy należy do średnich zasobów ilościowych, charakteryzujących się wysoką jakością wód, natomiast struktura wodonośna, na której bazuje ujęcie komunalne dla miasta, należy do ujęć wysokowydajnych.

Zestawione w analizie sieci kanalizacyjnej dane świadczą o tym, że gmina Trzcіńsko-Zdrój w większości objęta jest siecią kanalizacyjną. Niestety na niektórych obszarach wiejskich gminy, gdzie występują nieodpowiednie warunki deniwelacyjne, gospodarka ściekowa najczęściej sprowadza się do odprowadzania nieczystości płynnych do zbiorników bezodpływowych o różnym stopniu szczelności, z niekontrolowanym opróżnianiem. Częściowo na terenie gminy występują także przydomowe oczyszczalnie ścieków.

W przypadku wód powierzchniowych gmina Trzcіńsko-Zdrój położona jest w zlewni Dolnej Odry. W granicach gminy znajdują się obszary źródłowe 5 rzek: Rurzyca, Tywy, Kurzyca i Słubi, będących prawobrzeżnymi dopływami Odry oraz Kosy, prawobrzeżnego dopływu Myśli. Na obszarze gminy położonych jest 26 jezior o powierzchni powyżej 1 ha, liczących łącznie około 430 ha.

Do czynników wpływających na jakość wód powierzchniowych należą uwarunkowania naturalne, takie jak warunki klimatyczne i hydrologiczne, czy zdolność samooczyszczania oraz zanieczyszczenia antropogeniczne.

W ostatnich latach nie prowadzono badań wód powierzchniowych na obszarze gminy Trzcіńsko-Zdrój.

Poważnym źródłem zagrożeń dla wód podziemnych i powierzchniowych występujących na terenie gminy, oprócz niewystarczającej infrastruktury kanalizacyjnej jest intensywna uprawa roli i hodowla zwierząt.

W celu ograniczenia niekorzystnego wpływu gospodarki komunalnej na jakość środowiska, a przede wszystkim na jakość wód niezbędne jest wdrażanie najlepszych praktyk w zakresie rozwoju infrastruktury komunalnej. Budowa nowoczesnych stacji uzdatniania pozwoli na zaopatrzenie ludności w wodę o jakości spełniającej normy, z kolei budowa nowoczesnych oczyszczalni ścieków wpłynie na poprawę jakości odprowadzanych ścieków. Należy dążyć do uporządkowania gospodarki komunalnej na obszarach zurbanizowanych poprzez: modernizację sieci

wodociągowej i kanalizacyjnej, poprawę jakości wody pitnej i zmniejszenie zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska, ograniczenie ilości składowanych odpadów.

Drogą do osiągnięcia tego celu może być kształtowanie ładu przestrzennego w kierunku zwiększenia ekonomicznej racjonalności inwestycji wodno - kanalizacyjnych oraz wzrostu efektywności systemów wodociągowych, kanalizacyjnych i odpadowych. Dalsze korzyści można osiągnąć również poprzez stymulowanie współpracy gmin i samorządów w zakresie infrastruktury ochrony środowiska oraz infrastruktury komunalnej, która zwiększałaby opłacalność podejmowanych inwestycji oraz ograniczała ich koszty społeczne.

2.5.4. Zanieczyszczenie powietrza

Powiat i gmina charakteryzują się średnim stopniem zanieczyszczenia powietrza. Na jego jakość ma wpływ emisja powierzchniowa z sektora komunalno-bytowego oraz z sektora transportu samochodowego. Na terenie gminy zanieczyszczenia powietrza nie są uciążliwe i odczuwalne, z powodu dużej lesistości terenów oraz braku przemysłu.

Co roku Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wykonuje roczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego. Zgodnie z oceną jakości powietrza, strefa zachodniopomorska została zaklasyfikowana do klasy A, tj. stężenia związków nie przekraczają poziomów dopuszczalnych oraz docelowych. O zaliczeniu strefy zachodniopomorskiej, w tym gminy Trzcińsko-Zdrój, ze względu na ochronę zdrowia ludzi do niekorzystnej klasy C w 2014 roku zdecydowało: przekroczenie dopuszczalnego poziomu PM₁₀ – stężenia średnie roczne, przekroczenie dopuszczalnego poziomu B(a)P – stężenia średnie roczne. Przyczynami stwierdzonych przekroczeń było oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków oraz szczególne lokalne warunki rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń i niekorzystne warunki klimatyczne.

Klasyfikacja stref ze względu na ochronę roślin okazała się bardzo korzystna dla strefy zachodniopomorskiej ze względu na to, że nie zostały przekroczone dopuszczalne poziomy stężenie SO₂ i NO_x, O₃.

Na terenie gminy głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł niskiej emisji oraz zanieczyszczenia komunikacyjne, a w mniejszym stopniu przemysłowe. Sferę przemysłową w gminie tworzą głównie małe i średnie przedsiębiorstwa o profilu produkcyjno – usługowo – handlowym.

Koncentracja źródeł zanieczyszczeń w miejscowościach gdzie działają zakłady powoduje także, zanieczyszczenie w pewnym stopniu okolicznych terenów. Stopień zanieczyszczenia w dużej mierze zależy od siły i kierunku (zasięg przenoszonych zanieczyszczeń) oraz częstotliwości wiatrów (ilość przenoszonych zanieczyszczeń).

Główne źródła emisji substancji do powietrza na terenie gminy stanowią paleniska domowe i kotłownie lokalne, małe i średnie przedsiębiorstwa produkcyjne oraz ruch komunikacyjny, reprezentując sektory: przemysłowy, komunalny i transportowy.

Zanieczyszczenia komunikacyjne należą do czynników najbardziej obciążających powietrze atmosferyczne. Przy ocenie jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy Trzcіńsko-Zdrój, należy uwzględnić ilość zanieczyszczeń pochodzących z ruchu samochodowego, odbywającego się na jej obszarze.

Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych jest droga krajowa nr 26 Granica państwa – Chojna – Trzcіńsko-Zdrój - Rów, a w dalszej kolejności drogi powiatowe i gminne.

2.5.5. Klimat akustyczny

Stan klimatu akustycznego jest bezpośrednio odczuwalny przez człowieka i ma fundamentalne znaczenie dla możliwości odpoczynku i regeneracji.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie nie prowadził pomiaru emisji hałasu na terenie gminy Trzcіńsko-Zdrój. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Szczecinie, na odcinku drogi krajowej nr 26, przebiegającej przez gminę Trzcіńsko-Zdrój nie prowadziła pomiaru hałasu.

Na obszarze gminy największe i główne zagrożenie hałasem komunikacyjnym występuje wzdłuż drogi krajowej nr 26. Częściowo ruch pojazdów przechodzi przez tereny zwartej zabudowy mieszkaniowej. Nasilenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych w zakresie ruchu samochodów osobowych znacznie wzrasta

w okresie sezonu turystycznego i wypoczynku sobotnio-niedzielnego, w dni robocze natomiast najbardziej uciążliwy jest ruch ciężkich samochodów. Hałas komunikacyjny występuje również w pewnym natężeniu wzdłuż dróg powiatowych, stanowi jednak mniejsze zagrożenie.

2.5.6. Gospodarka odpadami

Na terenie gminy istnieją dwa składowiska odpadów komunalnych w okolicy Drzesz oraz na obrębie Czarnołęki. Składowiska te zostały jednak zlikwidowane i całkowicie zrekultywowane w 2015 roku.

Zgodnie z wejściem w życie nowej ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach od lipca 2013r. gmina wdrożyła oraz samodzielnie realizuje nową politykę gospodarowania odpadami komunalnymi. Obecnie wywozem odpadów w gminie zajmuje się przedsiębiorstwo zewnętrzne.

Właściciele nieruchomości zamieszkałych z terenu gminy Trzcińsko-Zdrój mają możliwość selektywnego zbierania odpadów bezpośrednio na terenie nieruchomości. Drugim miejscem zbiórki odpadów jest punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) działający w obrębie miejscowości Drzesz.

2.5.7. Energia odnawialna

W związku z ciągłym eksploatowaniem istniejących źródeł energii, wykorzystanie energii odnawialnej staje się coraz bardziej atrakcyjne i popularne. Na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój realizowany jest program „Prosument”, mający na celu ograniczenie emisji CO₂ w wyniku zwiększenia produkcji energii z odnawialnych źródeł, poprzez zakup i montaż małych instalacji lub mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej lub ciepła. Program promuje nowe technologie OZE oraz postawy prosumenckie – podniesienie świadomości inwestorskiej i ekologicznej, a także wpływa na rozwój rynku dostawców urządzeń i instalatorów oraz zwiększenie liczby miejsc pracy w tym sektorze.

2.6. Podsumowanie diagnozy

Podsumowania diagnozy dokonano w formie tabeli, w której zawarto wszystkie zidentyfikowane zjawiska negatywne zachodzące w poszczególnych sferach.

Sfera	Problemy
Społeczna	<ul style="list-style-type: none"> - spadek liczby ludności - ujemny przyrost naturalny - emigracja ludności - starzenie się społeczeństwa - duży udział osób bezrobotnych, szczególnie: długotrwale bezrobotnych, kobiet i osób powyżej 50 roku życia - niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych - duży udział osób korzystających z pomocy społecznej - niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach - niski poziom wykształcenia ludności - niska frekwencja wyborcza
Gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> - spadek liczby podmiotów gospodarczych (pociąga za sobą spadek liczby miejsc pracy i wzrost bezrobocia) - niska przedsiębiorczość mieszkańców - brak przygotowanej strefy gospodarczej pod inwestycje
Przestrzenno – funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> - zły stan techniczny stadionu miejskiego i części zabudowy na obszarach wiejskich - dostęp i możliwość skorzystania z bazy turystycznej tylko w okresie letnim - zły stan techniczny wielu dróg, niewystarczająca liczba chodników
Techniczna	<ul style="list-style-type: none"> - brak sieci gazowej i scentralizowanego systemu

	<p>ciepłowniczego</p> <ul style="list-style-type: none"> - duża liczba mieszkań komunalnych wymagających remontu - przestarzała sieć elektroenergetyczna powodująca przerwy w dostawie prądu - część sieci kanalizacyjnej i wodociągowej oraz ich urządzeń wymaga modernizacji
Środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> - nieuregulowana gospodarka wodno – ściekowa na obszarach wiejskich, gdzie nie ma kanalizacji - średnie zanieczyszczenie powietrza

3. Wyznaczenie obszarów zdegradowanych

Metodologia wyznaczenia obszarów zdegradowanych

Obszary zdegradowane wyznaczono za pomocą analizy skali zachodzących zjawisk negatywnych. Najwięcej problemów pojawia się w sferze społecznej i technicznej, z tego też powodu będą one głównymi wskaźnikami wyznaczającymi obszar zdegradowany.

1. Do sfery społecznej: udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców (%), udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych (%), udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób bezrobotnych (%), udział osób korzystających z pomocy społecznej (%),

2. Do sfery technicznej: odsetek przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych w stosunku do liczby gospodarstw (%), odsetek obiektów infrastruktury publicznej w złym stanie publicznym (%).

Powyższe wskaźniki zostaną określone dla wszystkich miejscowości położonych na terenie gminy. Następnie przeanalizowane zostaną wartości wskaźników

w poszczególnych sferach: w zależności od miernika, im jest on wyższy lub niższy od pozostałych wartości, tym bardziej nasilony problem występuje w danej miejscowości. Poziom wartości wskaźnika decydujący o oznaczeniu danej komórki jako zjawisko negatywne (kolor żółty) jest następujący:

1. Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców – powyżej 7,0%,
2. udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych – powyżej 56,72%
3. udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób bezrobotnych – powyżej 67,0%
4. udział osób korzystających z pomocy społecznej – powyżej 12,1%
5. odsetek przyłączy kanalizacyjnych w stosunku do liczby gospodarstw – 0%
6. odsetek przyłączy wodociągowych w stosunku do liczby gospodarstw – 0%
7. odsetek obiektów infrastruktury publicznej w złym stanie publicznym – powyżej 50%
8. miejscowości popegeerowskie

Wszystkie wskaźniki zostaną następnie zebrane w jednej tabeli. Miejscowość, w której występuje najwięcej wskaźników przyjmujących wartości negatywne jest obszarem zdegradowanym.

1. Sfera społeczna

Jednostka	Miejscowość popegeerowska TAK/NIE	Udział bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności [%]	Udział bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]
Trzczańsko-Zdrój	1	8,10%	60,30%	72,20%	15,10%
Chełm Górny	1	7,00%	50,00%	30,00%	18,30%
Chełm Dolny	1	1,40%	100,00%	0,00%	18,10%
Dobropole	0	4,30%	40,00%	0,00%	7,70%
Gogolice	1	5,60%	63,20%	78,90%	11,50%

Antoniewice	0	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Smuga	0	3,40%	0,00%	0,00%	17,20%
Góralice	0	2,30%	33,30%	67,00%	5,00%
Cieplikowo	0	0,00%	0,00%	0,00%	7,40%
Czyste	0	1,90%	100,00%	0,00%	13,20%
Górczyn	0	1,40%	0,00%	0,00%	9,60%
Drzesz	0	7,10%	100,00%	100,00%	14,30%
Klasztorne	0	0,00%	0,00%	0,00%	3,50%
Piaseczno	1	2,10%	66,70%	77,80%	11,40%
Babin	1	2,40%	50,00%	50,00%	13,40%
Rosnowo	0	3,00%	33,30%	67,00%	3,90%
Rosnówko	1	6,30%	50,00%	0,00%	12,50%
Stołeczna	1	3,20%	68,40%	73,70%	10,60%
Wesoła	1	0,00%	0,00%	0,00%	18,20%
Strzeszów	0	10,50%	36,40%	54,50%	14,30%
Tchórzno	0	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

2. Sfera techniczna

Jednostka	Odsetek przyłączy kanalizacyjnych w stosunku do liczby gospodarstw [%]	Odsetek przyłączy wodociągowych w stosunku do liczby gospodarstw [%]	Odsetek obiektów infrastruktury publicznej w złym stanie technicznym [%]
Trzcieńsko-Zdrój	94	100	10
Chełm Górny	100	100	0
Chełm Dolny	0	100	0
Dobropole	0	0	0
Gogolice	44	100	70
Antoniewice	0	0	0
Smuga	0	0	0
Góralice	98	100	70

Cieplikowo	0	98	0
Czyste	0	98	0
Górczyn	0	50	100
Drzesz	0	0	0
Klasztorne	0	100	100
Piaseczno	51	100	100
Babin	0	100	0
Rosnowo	0	100	50
Rosnówko	0	100	0
Stołeczna	75	100	90
Wesoła	0	100	0
Strzeszów	70	100	0
Tchórzno	0	0	0

3. Podsumowanie

Jednostka	Liczba negatywnych wskaźników społecznych	Liczba negatywnych wskaźników technicznych	Suma
Trzczańsko-Zdrój	5	0	5
Chełm Górny	3	0	3
Chełm Dolny	3	1	4
Dobropole	0	2	2
Gogolice	3	1	4

Antoniewice	0	2	2
Smuga	1	2	3
Góralice	1	1	2
Cieplikowo	0	1	1
Czyste	2	1	3
Górczyn	0	2	2
Drzesz	4	2	6
Klasztorne	0	2	2
Piaseczno	3	1	4
Babin	2	1	3
Rosnowo	1	2	3
Rosnówko	2	1	3
Stołeczna	3	2	5
Wesoła	2	1	3
Strzeszów	2	0	2
Tchórzno	0	2	2

Obszarami zdegradowanymi, na których zachodzi najwięcej negatywnych zjawisk są miejscowości Drzesz, Trzcińsko – Zdrój i Stołeczna.

Działania rewitalizacyjne prowadzone na terenach zdegradowanych w gminie Trzcińsko – Zdrój powinny być ukierunkowane przede wszystkim na rozwiązanie problemów społecznych. W tym przypadku kluczowe znaczenie będą miały projekty pozwalające zmniejszyć poziom bezrobocia, gdyż ich skutkiem będzie nie tylko wzrost zatrudnienia – dzięki zwiększonym dochodom gospodarstw domowych podniesie się

jakość życia mieszkańców oraz spadnie liczba osób korzystających ze wsparcia GOPS. Przeprowadzenie rewitalizacji w miejscowości Stołeczna przyczyni się do zmniejszenia zjawisk patologii społecznej, wykluczenia czy bezrobocia. Uatrakcyjnienie miejsc użytku publicznego podniesie jakość życia mieszkańców. Organizacja warsztatów edukacyjno-rozwojowych dla uczniów wpłynie korzystnie na ich kreatywność oraz integrację z rówieśnikami. Możliwość rozwijania pasji i zdolności stanie się dla dzieci alternatywą spędzania wolnego czasu. Z kolei, dzięki zwiększonemu zainteresowaniu inwestorów do otwierania działalności w Trzcińsku-Zdroju zwiększy się liczba miejsc pracy, a tym samym spadnie poziom bezrobocia i udział osób korzystających z pomocy GOPS.

4. Wizja i cele rewitalizacji

Po przeprowadzeniu diagnozy stanu gminy oraz charakterystyki obszarów rewitalizacji można określić **potrzeby rewitalizacji**:

- Regeneracja substancji architektonicznej,
- Wyposażenie budynków w infrastrukturę techniczną oraz ich remont i modernizacja,
- Przygotowanie sfery gospodarczej pod inwestycje,
- Zwiększenie ilości podmiotów gospodarczych
- Zmniejszenie bezrobocia wśród mieszkańców,
- Podniesienie kwalifikacji zawodowych ludności,
- Zatrzymanie postępującego ubytku ludności,
- Zapobieganie patologii,
- Rozwinięcie i poprawa stanu istniejącej infrastruktury społecznej.

Nadrzędnym celem działań rewitalizacyjnych na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój jest eliminacja pojawiających się zjawisk kryzysowych, przede wszystkim ze sfery społecznej i technicznej. Rewitalizacja stanie się impulsem, który pobudzi rozwój gospodarczy gminy.

Do **strategicznych celów** programu rewitalizacji należą:

- 1) Zwiększenie odsetka osób zatrudnionych,

- 2) Podwyższenie jakości życia mieszkańców,
- 3) Aktywizacja społeczna mieszkańców,
- 4) Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym,
- 5) Rozwój działalności gospodarczej,
- 6) Stworzenie alternatywy spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.

Kierunki działań rewitalizacyjnych koniecznych do podjęcia w celu realizacji strategicznych celów programu rewitalizacji:

- 1) Działania ukierunkowane na zwiększenie atrakcyjności gminy, zwłaszcza pod względem biznesowym,
- 2) Działania ukierunkowane na zmniejszenie poziomu bezrobocia i aktywizację gospodarczą mieszkańców,
- 3) Działania społeczne ukierunkowane na poprawę poziomu życia mieszkańców, szczególnie osób korzystających z pomocy społecznej,
- 4) Działania ukierunkowane na zwiększenie możliwości spędzania wolnego czasu,
- 5) Działania ukierunkowane na podniesienie poziomu bezpieczeństwa,
- 6) Działania ukierunkowane na zmniejszenie patologii społecznych, zwłaszcza wśród osób młodych,
- 7) Działania ukierunkowane na poprawę stanu zabudowy,

Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji:

Po przeprowadzeniu rewitalizacji gmina Trzciesko-Zdrój stanie się terenem o znacznie mniejszej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych i technicznych, a także gospodarczych i przestrzenno – funkcjonalnych. Zdiagnozowane zjawiska negatywne w obszarze rewitalizacji zostaną usunięte lub mocno ograniczone. Za sprawą działań rewitalizacyjnych poprawie ulegnie zatrudnienie mieszkańców, ich integracja w działaniach społecznych oraz zmniejszy się poziom występowania patologii. Działania rewitalizacyjne mają na celu zwiększenie przedsiębiorczości na terenie gminy oraz przyciągnięcie nowych inwestorów, a co za tym idzie zwiększenia liczby nowych miejsc pracy i redukcji bezrobocia, co w dalszej perspektywie spowoduje podniesienie się

jakości życia mieszkańców. Zrewitalizowane budynki przyczynią się do podniesienia atrakcyjności gminy pod względem inwestycji oraz do estetyki przestrzeni.

Na obszarach zrewitalizowanych podniesie się jakość życia przez to staną się one atrakcyjnymi miejscami zamieszkania – co nie tylko wpłynie na zatrzymanie emigracji mieszkańców, ale może również zachęcić nowe osoby do osiedlenia się na tych terenach. Zmniejszone zostanie bezrobocie poprzez realizowanie przedsięwzięć mających na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych społecznej ludności.

Zrewitalizowane obszary staną się miejscami atrakcyjnymi pod względem inwestycyjnym oraz przestrzennymi, gdzie wolny czas chętnie będą spędzać mieszkańcy gminy. Wszystko to za sprawą atrakcyjnych przestrzeni publicznych oraz usług oferowanych przez lokalnych przedsiębiorców.

Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji w kontekście jego celów:

- 1) Zwiększyła się liczba osób bezrobotnych, przez co spadł poziom bezrobocia,
- 2) Jakość życia oraz aktywność mieszkańców w życiu publicznym uległa podwyższeniu,
- 3) Dzięki szerokiej ofercie możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych, a tym samym mniejszej stopy bezrobocia, zmniejszył się odsetek osób korzystających z pomocy społecznej,
- 4) Coraz większa liczba mieszkańców decyduje się na zakładanie własnych firm i działania związane z przedsiębiorczością,
- 5) Dzięki budowie boiska sportowego i siłowni zewnętrznej dzieci i młodzież mają możliwość aktywnego spędzania wolnego czasu, a tym samym rzadziej sięgają po używki,
- 6) Dzieci biorące udział w warsztatach mają możliwość rozwijania własnych zainteresowań, a tym samym alternatywę spędzania wolnego czasu.
- 7) Gmina aktywnie przyciąga inwestorów z różnych dziedzin gospodarki.

5. Lista planowanych projektów

Aby osiągnąć wyznaczone cele, a tym samym urzeczywistnić opisaną powyżej wizję zaproponowano projekty kluczowe oraz projekty uzupełniające.

Karta Projektu nr 1		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	„Strefa Gospodarcza” w Trzcińsko-Zdroju
2.	Miejsce realizacji	Miejscowość Trzcińsko-Zdrój, ul. Chojnicka
3.	Podmioty realizujące projekt	Urząd Miejski Trzcińsko-Zdrój
4.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu	Celem utworzenia specjalnej „Strefy Gospodarczej” przy ul. Chojnickiej w Trzcińsko-Zdroju jest pozyskanie nowych inwestorów chętnych do otwierania bądź poszerzania swoich działalności gospodarczej na terenie miasta Trzcińsko-Zdrój. Uzbrojone tereny inwestycyjne w atrakcyjnej lokalizacji zapewniają znakomite warunki do tworzenia nowych przedsiębiorstw. Remont pustostanów, dobudowa infrastruktury drogowej oraz działania promocyjne mają za zadanie zwiększyć chęć przedsiębiorców do lokowania inwestycji na tym obszarze. Zwiększona liczba otwieranych przedsiębiorstw spowoduje

			<p>utworzenie nowych miejsc pracy, co z kolei przyczyniłoby się do spadku bezrobocia na terenie Gminy.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utworzenie specjalnej strefy gospodarczej przy ul. Chojnickiej, - Remont istniejących pustostanów, przekształcenie ich na cele użytkowe, - Doprowadzenie infrastruktury drogowej do placówek inwestycyjnych, - Przeprowadzenie działań promocyjnych zachęcających potencjalnych inwestorów
5.	Wskaźniki	Produktu	<p>Ilość budynków poddanych rewitalizacji</p> <p>Powierzchnia obszarów zrewitalizowanych</p> <p>Długość dobudowanych dróg</p> <p>Liczba działań promocyjnych</p>
		Rezultatu	<p>Zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych</p> <p>Spadek bezrobocia</p> <p>Zmniejszenie liczby beneficjentów OPS</p> <p>Zmniejszenie migracji ludności</p>
6.	Szacowana wartość projektu		4 350 000 zł
7.	Termin rozpoczęcia i zakończenia projektu		2019 2020
8.	Stan przygotowania projektu do realizacji		W trakcie zmiany studium uwarunkowań, kierunków

		zagospodarowania przestrzennego
9.	Finansowanie	<p>Budżet Gminy /środki UE, w tym: dofinansowanie EFRR , dofinansowanie EFS, wkład własny gminy.</p> <p>Część infrastrukturalna finansowana ze środków EFRR, działania aktywizujące, warsztatowe o charakterze miękkim finansowane z EFS. Zakłada się włączenie również innych środków w zależności o możliwości finansowych (np. kredyt bankowy).</p>
10.	Grupa docelowa	Mieszkańcy obszaru rewitalizowanego, inwestorzy
11.	Prognozowane rezultaty	<p>Dzięki przeprowadzonym zabiegom promocyjnym zwiększy się zainteresowanie inwestorów otwieraniem działalności gospodarczych na terenie miasta Trzciesko-Zdrój. Tym samym zapewnionych zostanie więcej miejsc pracy, co w rezultacie przyczyni się do zmniejszenia stopy bezrobocia i spadek ilości osób korzystających z pomocy społecznej. Utworzenie strefy gospodarczej spowoduje również chęć społeczności lokalnej do otwierania własnych działalności gospodarczych.</p>

Karta Projektu nr 2		
1.	Tytuł przedsięwzięcia	„Centrum Aktywności Lokalnej” – profilaktyka uzależnień, prewencja w stosunku do dzieci i młodzieży.
2.	Miejsce realizacji	Stołeczna
3.	Podmioty realizujące projekt	Urząd Miejski Trzcianko-Zdrój
4.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu	<p>Celem projektu jest profilaktyka uzależnień oraz prewencja w stosunku do dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym, takim jak: alkoholizm, wykluczenie, bezrobocie, występującym na terenie miejscowości Stołeczna oraz modernizacja sal lekcyjnych w Szkole Podstawowej i budowa boiska sportowego wraz z siłownią zewnętrzną.</p> <p>- Organizacja kursów doszkalających oraz podnoszących kwalifikacje społeczeństwa na rynku pracy,</p> <p>- Organizowanie imprez o charakterze społeczno-kulturalnym, integrujących lokalną społeczność,</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - Organizacja spotkań informacyjnych, mających na celu zapobieganie narkomani, alkoholizmu etc., - Modernizacja sal w szkole, - Budowa boiska sportowego i siłowni zewnętrznej
5.	Wskaźniki	Produktu	<p>Liczba organizowanych kursów</p> <p>Liczba organizowanych imprez</p> <p>Liczba organizowanych spotkań</p> <p>Liczba zmodernizowanych sal lekcyjnych</p> <p>Liczba nowo wybudowanych budynków/obiektów użyteczności publicznej</p> <p>Liczba zakupionego sprzętu</p>
		Rezultatu	<p>Zmniejszenie bezrobocia</p> <p>Wzrost liczby mieszkańców udzielających się w imprezach społeczno – kulturalnych</p> <p>Zmniejszenie liczby osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków</p> <p>Wzrost zainteresowania aktywnością fizyczną wśród dzieci i młodzieży</p>
6.	Szacowana wartość projektu		1 100 000 zł
7.	Termin rozpoczęcia i zakończenia projektu		2019 2020
8.	Finansowanie		<p>Budżet Gminy /środki UE, w tym:</p> <p>dofinansowanie EFRR,</p> <p>dofinansowanie EFS,</p> <p>wkład własny gminy.</p> <p>Część infrastrukturalna finansowana ze środków EFRR,</p>

		działania aktywizujące, warsztatowe o charakterze miękkim finansowane z EFS. Zakłada się włączenie również innych środków w zależności o możliwości finansowych (np. kredyt bankowy).
9.	Grupa docelowa	Mieszkańcy, dzieci i młodzież
10.	Prognozowane rezultaty	<p>Dzięki utworzeniu „Centrum Aktywności Lokalnej” i przeprowadzanej przez nie profilaktyki uzależnień wśród mieszkańców miejscowości doprowadziło do zmniejszenia się patologii wśród mieszkańców miejscowości Stołeczna. Aktywne uczestnictwo społeczności lokalnej w kursach kwalifikacyjnych doprowadziło do zmniejszenia bezrobocia w Stołecznej.</p> <p>Współpraca przy organizowaniu imprez oraz uczestnictwo w nich spowodowało znaczną integrację społeczeństwa. Modernizacja sal lekcyjnych w Szkole Podstawowej oraz budowa boiska sportowego wraz z siłownią zewnętrzną stworzyło alternatywę spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży, zmniejszając tym samym uzależnienia wśród nieletnich.</p>

Karta Projektu nr 3			
1.	Tytuł przedsięwzięcia	Aktywizacja pozalekcyjna uczniów Szkoły Podstawowej w Trzcińsku-Zdroju	
2.	Miejsce realizacji	Szkoła Podstawowa w Trzcińsku-Zdroju	
3.	Podmioty realizujące projekt	Urząd Miejski Trzcińsko-Zdrój	
4.	Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu	Celem projektu jest organizacja warsztatów edukacyjno-rozwojowych dla dzieci ze Szkoły Podstawowej w Trzcińsku-Zdroju w ramach działania kół zainteresowań. Warsztaty plastyczno-techniczne i muzyczne miałyby na celu rozwijanie wyobraźni i kreatywności dzieci. W ramach warsztatów teatralnych dzieci miałyby możliwość wystawiania przedstawień oraz brania czynnego udziału w imprezach lokalnych. Warsztaty taneczne zwiększyłyby aktywność ruchową dzieci, stwarzając ciekawą alternatywę spędzania wolnego czasu.	
5.	Wskaźniki	Produktu	Liczba organizowanych warsztatów
		Rezultatu	Wzrost zainteresowania dzieci zajęciami pozalekcyjnymi
6.	Szacowana wartość projektu	80 000 zł	

7.	Termin rozpoczęcia i zakończenia projektu	2019 2020
8.	Finansowanie	Budżet Gminy /środki UE, w tym: dofinansowanie EFRR, dofinansowanie EFS, wkład własny gminy. Część infrastrukturalna finansowana ze środków EFRR, działania aktywizujące, warsztatowe o charakterze miękkim finansowane z EFS. Zakłada się włączenie również innych środków w zależności o możliwości finansowych (np. kredyt bankowy).
9.	Grupa docelowa	Uczniowie Szkoły Podstawowej w Trzcińsku-Zdroju
10.	Prognozowane rezultaty	Dzięki organizacji warsztatów edukacyjno-rozwojowych wzrosło zainteresowanie dzieci zajęciami pozalekcyjnymi oraz chęć integracji z rówieśnikami. Aktywne uczestnictwo w zajęciach stworzyło możliwość rozwijania pasji oraz zdolności uczniów. Szeroka oferta interesujących zajęć pozalekcyjnych stworzyła alternatywę spędzania wolnego czasu dla dzieci.

6. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć

Oprócz opisanych powyżej projektów kluczowych planuje się również realizację zadań horyzontalnych. Zadania te zostały tak podzielone, aby odpowiadać celom strategicznym.

1. Podwyższenie jakości życia mieszkańców

W ramach tego zadania będą realizowane działania mające na celu: poprawę estetyki przestrzeni gminy, stworzenie przestrzeni publicznych, w których mieszkańcy będą mogli się spotykać, modernizację mieszkań komunalnych oraz zwiększenie dostępności do usług, przede wszystkim medycznych, wraz z dostosowaniem przestrzeni i budynków do potrzeb osób niepełnosprawnych. Działania te będą sprzyjać integracji mieszkańców gminy oraz będą wspierać osoby najbiedniejsze, starsze i niepełnosprawne.

2. Zwiększenie zatrudnienia

W związku z dużym rozdrobnieniem podmiotów gospodarczych, które w większości nie zatrudniają więcej niż dziewięć osób, proponuje się działania mające na celu wspieranie sektora małej i średniej przedsiębiorczości oraz pomoc doradczą w rozwoju już istniejących przedsiębiorstw. Ponadto, organizowane będą kursy i szkolenia skierowane głównie dla młodzieży i osób bezrobotnych, które będą miały na celu zwiększanie kwalifikacji zawodowych.

3. Poprawa substancji architektonicznej

Zadania z tego zakresu będą się w głównej mierze opierały na remoncie i modernizacji zabytkowej architektury, mieszkań komunalnych, pustostanów oraz stadionu miejskiego wraz z zapleczem socjalnym.

4. Rozwój infrastruktury technicznej i drogowej

W ramach tego działania nastąpi przebudowa i modernizacja istniejących dróg oraz uzupełnienie sieci drogowej o nowe ulice. W ramach przebudowy i modernizacji sieć drogowa zostanie uzupełniona o infrastrukturę około drogową (chodniki, oświetlenie, barierki) oraz ścieżki rowerowe.

Kolejnym rozłożonym w czasie działaniem będzie modernizacja sieci kanalizacyjnej w Trzcińsko-Zdroju oraz doprowadzenie jej do pozostałych miejscowości

w Gminie, uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz modernizacja przestarzałej sieci elektroenergetycznej, co zniweluje przerwy w dostawie prądu, zwłaszcza na terenie wiejskim.

5. Rozwój działalności gospodarczej

Zadanie to ma na celu zmniejszenie bezrobocia na terenie gminy oraz przyciągnięcie przedsiębiorców. Będzie polegało na wyznaczeniu terenów inwestycyjnych, doprowadzeniu do nich niezbędnej infrastruktury technicznej i drogowej oraz promocji gminy wśród potencjalnych inwestorów.

7. Komplementarność między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Przedsięwzięcia planowane w programie rewitalizacji mają być komplementarne, a więc muszą uzupełniać się pod względem przestrzennym, problemowym, proceduralno – instytucjonalnym i międzyokresowym oraz pod względem źródeł finansowania. Tak podjęte działania pozwolą na kompleksowe wykonanie założeń programu i osiągnięcie maksymalnych efektów.

7.1. Komplementarność przestrzenna

Działania rewitalizacyjne będą prowadzone w różnych miejscowościach na terenie gminy Trzcіńsko-Zdrój, w których odnotowano najwięcej zjawisk kryzysowych. Taki wybór terenów był spowodowany wiejskim charakterem gminy, tj. dużymi kompleksami rolniczymi i leśnymi oraz rozproszoną zabudową, które uniemożliwiają przeprowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych w sferze technicznej. Działania społeczne będą prowadzone na wszystkich zidentyfikowanych terenach rewitalizacji.

7.2. Komplementarność problemowa

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaprojektowane zostały w taki sposób, aby wzajemnie się dopełniać pod względem tematycznym i oddziaływać na więcej niż jedną sferę problemową. W poniższej tabeli przedstawiono, w jaki sposób działania będą się łączyć i w jaki sposób należy weryfikować osiągnięcie danego celu.

Tabela 7: Komplementarność problemowa projektów rewitalizacyjnych

Cele strategiczne, które należy osiągnąć	Projekty, które przyczyniły się do osiągnięcia danego celu	Sposób weryfikacji osiągniętego celu
Zwiększenie odsetka osób zatrudnionych	Projekty kluczowy nr 1 i 2; Projekty uzupełniające nr 2 i 5;	- wzrost nowych działalności gospodarczych - wzrost liczby osób zatrudnionych - spadek liczby bezrobotnych
Podwyższenie jakości życia mieszkańców i bezpieczeństwa	Projekty kluczowe nr 2; Projekty uzupełniające nr 1 i 4;	- liczba osób uzależnionych, którym GOPS udziela wsparcia - liczba stworzonych i zagospodarowanych przestrzeni publicznych, w których mieszkańcy mogą spędzać czas - liczba obiektów/budynków przystosowanych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych
Aktywizacja społeczna mieszkańców i walka z patologiami społecznymi	Projekt kluczowy nr 2; 3	- liczba osób uzależnionych, którym GOPS udziela wsparcia - liczba stworzonych i zagospodarowanych przestrzeni publicznych, w których mieszkańcy mogą spędzać czas - liczba kursów, imprez organizowanych dla mieszkańców - liczba warsztatów edukacyjno-rozwojowych
Poprawa stanu substancji	Projekty uzupełniające nr 1 i 3;	- liczba wyremontowanych/zmodernizowanych

architektonicznej		budynków - liczba i powierzchnia uzupełnionej zabudowy
Rozwój infrastruktury technicznej i drogowej	Projekt kluczowy nr 1; Projekt uzupełniający nr 4;	- długość zmodernizowanej i przebudowanej sieci techniczno – drogowej - długość nowo wybudowanych dróg - liczba przyłączy doprowadzonych do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych
Rozwój działalności gospodarczej	Projekt kluczowy nr 1; Projekty uzupełniające nr 2, 3 i 5;	- liczba nowo utworzonych miejsc pracy - liczba zatrudnionych osób - liczba osób bezrobotnych - liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych

Źródło: opracowanie własne

7.3. Komplementarność proceduralno – instytucjonalna

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna zapewniona jest dzięki odpowiednio zaprojektowanemu systemowi zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na współpracę w działaniu na jego rzecz różnych instytucji.

7.3.1. System wdrażania programu rewitalizacji

System wdrażania LPR powiązany jest ze strukturą organizacyjną gminy Trzcіńsko-Zdrój oraz innych jednostek organizacyjnych. Za realizację projektu odpowiedzialny będzie Burmistrz Gminy Trzcіńsko-Zdrój oraz współpracujące z nim instytucje i podmioty. Powołany zostanie specjalny Zespół ds. Rewitalizacji, którego zadaniem będzie wdrażanie i nadzorowanie poszczególnych projektów. W skład Zespołu wchodzić będą referaty Urzędu Miejskiego w Trzcіńsku-Zdroju oraz przedstawiciele instytucji podległych. W ramach Zespołu powinny funkcjonować osoby reprezentujące

poszczególne inicjatywy wdrożeniowe. Wiodącą rolę zajmować będzie komórka Urzędu Miejskiego odpowiedzialna za inwestycje, które nadzorować będzie skuteczność i jakość realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Do jej zadań należeć będzie:

- Wdrażanie poszczególnych projektów,
- Opiniowanie wniosków dotyczących działań realizowanych na obszarach rewitalizowanych,
- Przyjmowanie i kierowanie propozycji projektów,
- Zapewnienie zgodności wdrażanych projektów z projektami wyższego rzędu,
- Aktualizacja zadań programu,
- Ewaluacja LPR,
- Monitorowanie postępów.

W przypadku pojawienia się nowych przedsięwzięć do realizacji na wybranych obszarach rewitalizacji zastosuje się następującą ścieżkę działania:

- Podmioty zgłaszające nowe projekty składają swoje propozycje do Burmistrza Gminy Trzcińsko-Zdrój,
- Komórka organizacyjna Urzędu Miejskiego weryfikuje wniosek, następnie przeprowadza konsultacje z odpowiednimi wydziałami Urzędu i wydaje decyzję dotyczącą włączenia bądź odrzucenia zgłoszonego projektu,
- Po zapoznaniu się z opinią ww. komórki Urzędu Burmistrz dokonuje akceptacji lub odrzucenia projektu,
- W przypadku włączenia proponowanego projektu następują konsultacje społeczne z mieszkańcami, organizacjami, przedsiębiorcami i innymi zainteresowanymi podmiotami,
- Rada Miejska wydaje uchwałę o przyjęciu projektu do realizacji w ramach LPR,
- Następuje opracowanie niezbędnej dokumentacji do realizacji poszczególnych przedsięwzięć,
- Ustala się sposób finansowania projektu i, w przypadku finansowania zewnętrznego, pozyskiwanie funduszy,
- Realizacja przedsięwzięć i projektów,

- Ewaluacja realizacji LPR zgodnie z przyjętymi celami pod względem efektywności,
- Przeprowadzenie działań mających na celu poinformowanie zainteresowanych podmiotów, co do realizacji programu rewitalizacji.

Efektem końcowym wdrażanego programu rewitalizacji powinno być ożywienie społeczno – gospodarcze oraz wyeliminowanie nękających gminę problemów.

7.3.2. System monitoringu i oceny

Monitorowanie LPR polega na systematycznym pozyskiwaniu, analizie oraz wykorzystaniu danych dotyczących przeprowadzanych działań rewitalizacyjnych na terenie Gminy, co pozwala na ocenę realizacji projektów i ich efektywności oraz oceniają stopień wykorzystania udzielonej pomocy finansowej.

W gminie Trzcіńsko-Zdrój LPR będzie monitorowany na trzech poziomach:

1. Monitorowanie stopnia realizacji celów określonych w programie rewitalizacji,
2. Monitorowanie skutków realizacji programu rewitalizacji,
3. Bieżące monitorowanie wdrażania programu rewitalizacji.

W przypadku monitorowania rzeczowego wykorzystane będą następujące wskaźniki produktu i rezultatu, a w dłuższej perspektywie również wskaźniki oddziaływania:

Wskaźniki produktu:

- Liczba zmodernizowanych/odnowionych obiektów,
- Powierzchnia zdegradowanych obszarów poddanych rewitalizacji,
- Powierzchnia terenów zagospodarowanych pod sport i rekreację,
- Liczba zamontowanych elementów/obiektów związanych ze sportem i rekreacją,
- Długość zmodernizowanej/nowo powstałej infrastruktury technicznej i drogowej.

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba podmiotów gospodarczych na terenach zrewitalizowanych,
- Liczba nowo utworzonych miejsc pracy na terenach zrewitalizowanych,

- Liczba osób korzystających z nowych miejsc sportu, rekreacji i kultury,
- Liczba osób uzależnionych,

Wskaźniki oddziaływania:

- Struktura miejsc pracy,
- Wskaźnik bezrobocia na terenie miasta i gminy,
- Liczba mieszkańców na terenach zrewitalizowanych,
- Liczba osób korzystających z pomocy społecznej.

Jako że LPR ma za zadanie oddziaływać również poza wyznaczony obszar rewitalizacji konieczne będzie monitorowanie wskaźników zarówno na terenie rewitalizacji, jak i całej gminy.

7.4. Komplementarność międzyokresowa

Zaplanowane przedsięwzięcia zostaną rozbite w czasie i będą realizowane stopniowo, co pozwoli na wykorzystanie wniosków z przeprowadzonych ewaluacji i wprowadzenie ewentualnych zmian w procesie wdrażania i realizacji projektów.

7.5. Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostanie zapewniona poprzez umiejętne połączenie wsparcia finansowego z Unii Europejskiej (z EFRR, EFS) oraz źródeł publicznych i prywatnych.

W ramach Europejskiego Funduszu Społecznego gmina może otrzymać pomoc ukierunkowaną na:

- Wsparcie dla liderów i animatorów lokalnych,
- Organizowanie grup samopomocowych, grup wsparcia i grup edukacyjnych,
- Wzmacnianie kompetencji społecznych i zawodowych,
- Wsparcie inicjatyw partnerskich oraz tworzenie nowych i wzmacnianie funkcjonujących partnerstw lokalnych.

W ramach wsparcia uzupełniającego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na działania takie jak:

- Zagospodarowanie przestrzeni miejskich, w tym przebudowa i remont obiektów wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym,
- Remont zdegradowanych budynków wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym.

Wśród źródeł publicznych można wyróżnić:

- Budżet miasta,
- Programy rządowe,
- Fundusze celowe,
- Programy i fundusze wojewódzkie,
- Fundusze europejskie zdefiniowane w programach operacyjnych województwa i krajowych.

Do środków prywatnych zaliczają się:

- Kredyty i pożyczki,
- Leasing,
- Emisja obligacji komunalnych,
- Gwarancje bankowe,
- Środki własne inwestorów prywatnych.

Zakłada się, że Gmina Trzcianko-Zdrój będzie mogła pozyskać dofinansowanie na projekty rewitalizacyjne w wysokości maksymalnie 85% ich wartości, zapewniając 15% wkład własny.

8. Partycypacja społeczna

Ważnym elementem każdego programu rewitalizacji jest aktywne włączenie zainteresowanych podmiotów: mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych zainteresowanych grup w proces rewitalizacji.

Konsultacje społeczne dotyczące Lokalnego Programu Rewitalizacji przeprowadzono 24 maja 2017 roku, na podstawie Uchwały Nr XI/115/04 Rady Miejskiej w Trzcińsko-Zdroju z dnia 16 kwietnia 2004 roku w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Trzcińsko-Zdrój. Konsultacje miały na celu przedstawianie diagnozy mieszkańcom, kierownikom jednostek organizacyjnych, radnym, sołtysom, radom sołeckim, przedsiębiorcom oraz organizacją pożytku publicznego.

Ogłoszenie o spotkaniach konsultacyjnych zostało przekazane do informacji publicznej zarówno na stronie internetowej Gminy Trzcińsko-Zdrój, jak i w postaci plakatów zawieszonych na tablicach informacyjnych. Spotkania odbyły się w Urzędzie Miejskim w Trzcińsku-Zdroju od godziny 12.00 i trwały do godziny 18.00. Spotkania prowadził koordynator projektu Pan Piotr Radecki oraz przedstawiciel firmy Awil z Poznania. Przystawili czym jest rewitalizacja, jaki ma cel oraz jakie zadania można uwzględnić w programie rewitalizacji.

Przedstawiona została diagnoza oraz wskazane zostały obszary, które będą podlegały rewitalizacji. Koordynator projektu przedstawił propozycje inwestycji na obszarze zdegradowanym, które planuje wykonać Gmina Trzcińsko-Zdrój. Podczas spotkania dyrektorzy szkół i radni włączali się do dyskusji, popierając pomysły.

Uczestnicy spotkania zostali poinformowali o tym, iż diagnoza zostanie zamieszczona na stronie Gminy Trzcińsko-Zdrój.

Gmina Trzcińsko-Zdrój ogłosiła konkurs plastyczny dla dzieci ze szkół podstawowych z terenu Gminy Trzcińsko-Zdrój pod nazwą „Rewitalizacja oczami Dziecka”. Celem konkursu było zainteresowanie najmłodszych mieszkańców gminy Trzcińsko-Zdrój wizją zmian, jakie mają nastąpić w ramach rewitalizacji oraz wyłonienie prac najcelniej ukazujących ideę konkursu. Konkurs został rozstrzygnięty 13 czerwca 2017 roku, a jury w składzie: Piotr Radecki – koordynator zespoły ds. rewitalizacji; przewodniczący komisji, Tadeusz Mazur – Dyrektor Trzcińskiego Centrum Kultury oraz

Barbara Ignaczak - kierownik ds. merytorycznych i organizacyjnych wyłoniło 12 zwycięzców.

Przy ocenie prac zwrócono szczególną uwagę na walory artystyczne, kolorystykę prac, zastosowanie różnych technik wykonania i oryginalność. Na konkurs ogółem wpłynęło 76 prac, w tym z klas I-III – 40 prac, a z klas IV-VI – 36 prac.

Spośród uczniów klas I-III wyłoniono poniższe prace.

Rysunek 4: Zwycięska praca: 1 miejsce Krystian Przygodzki ze Szkoły Podstawowej w Gogolicach

Źródło: Urząd Miejski w Trzcińsku-Zdroju

Rysunek 7: Zwycięska praca: IV miejsce Julia Matusik ze Szkoły Podstawowej w Stołecznej

Źródło: Urząd Miejski w Trzcińsku-Zdroju

Rysunek 8: Zwycięska praca: V miejsce Patrycja Dubrowska ze Szkoły Podstawowej w Stołecznej

Źródło: Urząd Miejski w Trzcińsku-Zdroju

Rysunek 9: Zwycięska praca: VI miejsce Norbert Wójko ze Szkoły Podstawowej w Stołecznej

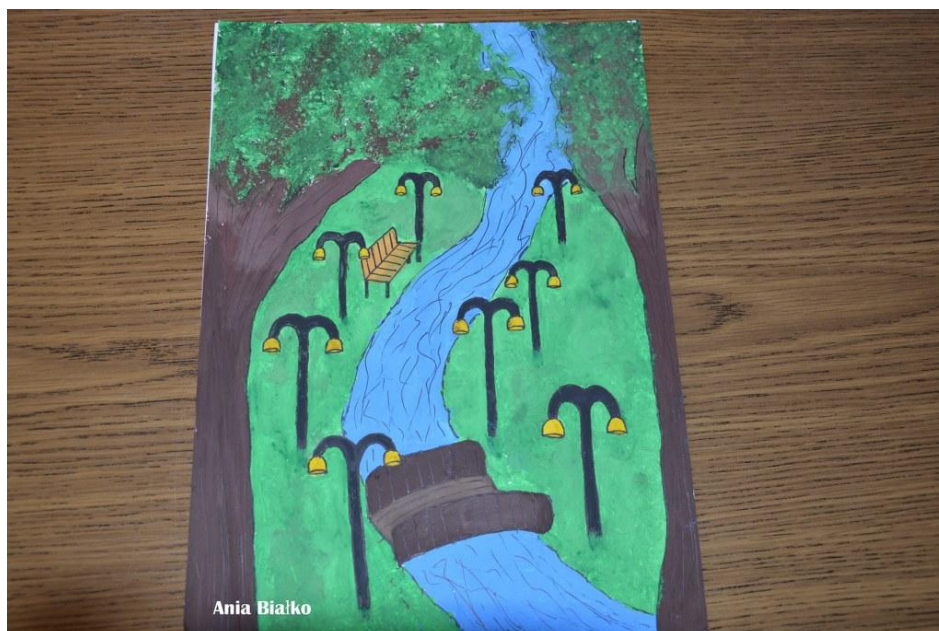
Źródło: Urząd Miejski w Trzcińsku-Zdroju

Na poziomie klas IV-VI Szkół Podstawowych w gminie Trzcińsko-Zdrój wyłoniono:

Rysunek 10: Zwycięska praca: I miejsce Aleksandra Wardaszewska ze Szkoły Podstawowej w Stołecznej

Źródło: Urząd Miejski w Trzcińsku-Zdroju

Rysunek 11: Zwycięska praca: II miejsce Anna Białko ze Szkoły Podstawowej w Trzciesku-Zdroju

Źródło: Urząd Miejski w Trzciesku-Zdroju

Rysunek 12: Zwycięska praca: III miejsce Weronika Kopanicka ze Szkoły Podstawowej w Trzciesku-Zdroju

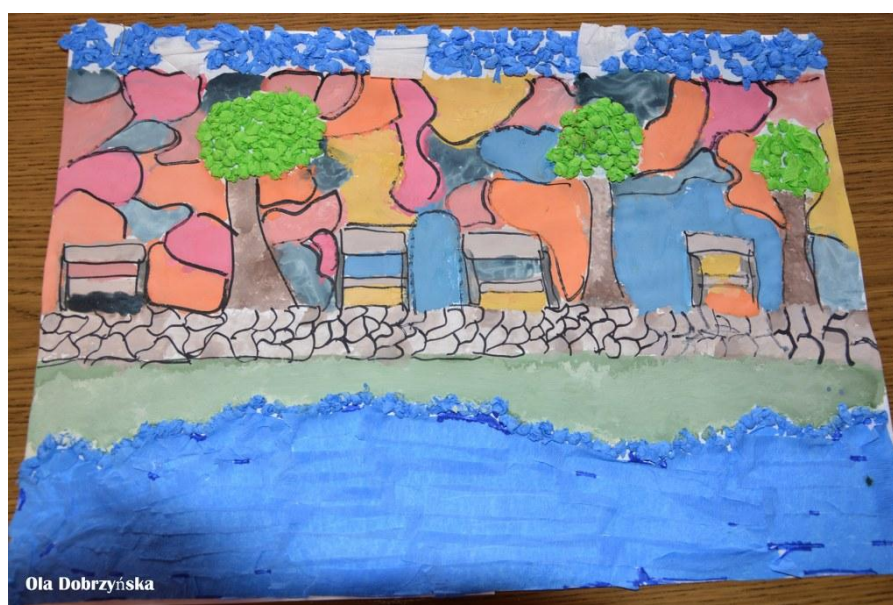
Źródło: Urząd Miejski w Trzciesku-Zdroju

Rysunek 13: Zwycięska praca: IV miejsce Jan Łukaczewski ze Szkoły Podstawowej w Stołecznej

Źródło: Urząd Miejski w Trzciesku-Zdroju

Rysunek 14: Zwycięska praca: V miejsce Aleksandra Dobrzyńska ze Szkoły Podstawowej w Trzciesku-Zdroju

Źródło: Urząd Miejski w Trzciesku-Zdroju

Rysunek 15: Zwycięska praca: VI miejsce Tatiana Mikitów ze Szkoły Podstawowej w Trzcińsku-Zdroju

Źródło: Urząd Miejski w Trzcińsku-Zdroju

Włączenie społeczne mieszkańców gminy będzie się odbywało również na kolejnych etapach realizowania programu rewitalizacji, tj. wdrażaniu, monitoringu i ocenie działań. Społeczność lokalna będzie informowana o poczynionych postępach oraz w przypadku pojawienia się nowych projektów czy zmian, odbywać się będą kolejne konsultacje, podczas których podmioty zainteresowane będą miały możliwość wyrażenia swojej opinii.

9. Ocena oddziaływania na środowisko

Urząd Miejski w Trzcińsku-Zdroju po przeprowadzeniu konsultacji z Zespołem Rewitalizacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego i naniesieniu uwag skieruje wniosek wraz z projektem programu do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Inspektoratu Sanitarnego o ocenę możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

10. Spis wykresów i tabel

Wykres 1: Liczba ludności w gminie Trzcińsko-Zdrój w latach 2009-2015	8
Wykres 2: Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w gminie Trzcińsko-Zdrój w latach 2009-2015	9
Wykres 3: Saldo migracji wewnętrznych gminy Trzcińsko-Zdrój w latach 2009-2015	9
Wykres 4: Podział liczby mieszkańców według funkcjonalnych grup wieku w roku 2009	10
Wykres 5: Podział liczby mieszkańców według funkcjonalnych grup wieku w roku 2015	10
Wykres 6: Struktura osób bezrobotnych w gminie Trzcińsko – Zdrój w roku 2016.....	13
Wykres 7: Wykształcenie osób bezrobotnych zamieszkujących gminę Trzcińsko – Zdrój w 2016 roku	14
Wykres 8: Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w gminie Trzcińsko-Zdrój w latach 2009-2015.....	15
Wykres 9: Liczba mieszkań na terenach miejskich i wiejskich w gminie Trzcińsko – Zdrój w latach 2009 – 2015	33
Tabela 1: Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Trzcińsko – Zdrój, powiecie gryfińskim i województwie zachodniopomorskim w latach 2013 - 2015	12
Tabela 2: Liczba uczniów w placówkach wychowania przedszkolnego i oświaty w gminie Trzcińsko - Zdrój.....	17
Tabela 3: Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w latach 2010 - 2015	20
Tabela 4: Struktura podmiotów gospodarczych gminy Trzcińsko-Zdrój wg rodzaju branż w roku 2015.....	21
Tabela 5: Wykaz gruntów na terenie Gminy Trzcińsko-Zdrój w 2014 roku.....	24
Tabela 6: Dane dotyczące sieci dróg w Gminie Trzcińsko-Zdrój	31

Tabela 7: Komplementarność problemowa projektów rewitalizacyjnych	63
Rysunek 1: Położenie powiatu gryfińskiego w województwie zachodniopomorskim	5
Rysunek 2: Położenie gminy Trzcińsko-Zdrój w powiecie gryfińskim	6
Rysunek 3: Podział gminy Trzcińsko-Zdrój na sołectwa	7
Rysunek 4: Zwycięska praca: I miejsce Krystian Przygodzki ze Szkoły Podstawowej w Gogolicach	70
Rysunek 5: Zwycięska praca: II miejsce Maja Stańczyk ze Szkoły Podstawowej w Stołecznej	71
Rysunek 6: Zwycięska praca: III miejsce Zuzanna Zaradzka ze Szkoły Podstawowej w Stołecznej	71
Rysunek 7: Zwycięska praca: IV miejsce Julia Matusik ze Szkoły Podstawowej w Stołecznej	72
Rysunek 8: Zwycięska praca: V miejsce Patrycja Dubrowska ze Szkoły Podstawowej w Stołecznej	72
Rysunek 9: Zwycięska praca: VI miejsce Norbert Wójko ze Szkoły Podstawowej w Stołecznej	73
Rysunek 10: Zwycięska praca: I miejsce Aleksandra Wardaszewska ze Szkoły Podstawowej w Stołecznej	73
Rysunek 11: Zwycięska praca: II miejsce Anna Białko ze Szkoły Podstawowej w Trzcińsku-Zdroju	74
Rysunek 12: Zwycięska praca: III miejsce Weronika Kopanicka ze Szkoły Podstawowej w Trzcińsku-Zdroju	74
Rysunek 13: Zwycięska praca: IV miejsce Jan Łukaczewski ze Szkoły Podstawowej w Stołecznej	75
Rysunek 14: Zwycięska praca: V miejsce Aleksandra Dobrzyńska ze Szkoły Podstawowej w Trzcińsku-Zdroju	75

Rysunek 15: Zwycięska praca: VI miejsce Tatiana Mikitów ze Szkoły Podstawowej w Trzciesku-Zdroju..... 76